

JYVÄSKYLÄN TYÖVAEN NAISVOIMISTELIJAT
1926 - 1976

Historian laatinut: Impi Lukkarinen
Tilastot koonnut: Sylvi Piilonen
Kansi: Matti Särkkä

"Helppoja vuosia ei ole ollut.
Helppoja voittoja ei ole saatu."

Tasavallan presidentti
TULn 50-vuotisjuhlassa.

SEURATOVEREILLE

Jyväskylän Työväen Naisvoimistelijat on 50-vuotispäivässään. Ikinuorista useimmat ovat ensimmäisen ja toisen vuosikymmenen aikana mukaan liittyneitä, eräät perustajajäseniä ja muutamat seuraavan vuoden alokkaita. He ovat eläneet seuralleen, tulleet aluksi jumppatunneille, sitten valiojoukkueeseen ja tanssiryhmiin, hoitaneet luottamustehtäviä, hankkineet rahaa myyjäisillä ja turneilla. He tuntevat nimikuulun voimisteluseuransa arkipäivän huolet perinpohjin, mutta he ovat tunteneet myös esiintymistä edeltävän jännityksen ja onnistumisen ilon lukemattomat kerrot. Monet nuoret naiset ja tytöt ovat 50 vuoden aikana liittyneet jumppariveihin vain omaksi ilokseen kuntoaan kohottaakseen. Mutta myös katsomosta käsin sulokasta liikehdintää, värikkäitä pukuja ja hivelevää musiikkia ominut, seuran hyvin tallennettuihin leikekirjoihin ja valokuva-albumeihin, pöytäkirjoihin ja vuosikertomuksiin tutustunut jää kerta kerran jälkeen huokaamaan: Millainen loistokkuus menneiden vuosien yllä leijaallekaan. Vain äänitetty värifilmi ensimmäisistä venetsialaisista tansseista näiden päivien esiintymisiin toisi tuon kaiken ilmi. On hyvä, että joitakin paloja matkan varrelta sekä koti- että ulkomaille on nauhalle tallennettukin.

Ehkä myös tämä pieni kirjoitettu kertomus ja tilasto-osa jäävät tuleville polville kertomaan sitkeästä työstä ja hyvistä tuloksista TUL:n naisvoimistelun saralla suoritettuna, yli rajojen tunnetuksi tulleena. Tuo tutuksi menneitä vuosia ja toivottavasti innostaa uusiin yrityksiin tulevien vuosien myötä.

Jyväskylässä 13.10.1976

Impi Lukkarinen

K O T I K A U P U N G I N J A M A A K U N N A N T U T U K S I

Vuodet 1926-36

Jyväskylän kaupunki alkoi jo 20- luvun puolivälin paikkeilla olla vireä maakuntakeskus. Koko maassa tunnettu koulukaupungin ja hengenviljelyn leima sillä edelleen oli seminaarin, oppikoulujen, kirjankustantamon ja kirjastojen perinteisesti luomana. Rautatien rinnalle vähitellen nouseva autoliikenne helpotti liikkumista ja sen mukaan voimakkaan kaupallisen keskuksen muotoutumista. Edellisellä kymmenluvulla rakennettujen Schaumanin vaneeritehtaan ja Kankaan paperitehtaan rinnalle nousi Valtion kivääritehdas, jolloin suurteollisuuskin antoi seudulle oman kuvansa. Fredriksonin lakkitehdas oli kaupungin vanhin ja sen lisäksi pieni Halosen urkuharmoonitehdas kantoi tehtaan nimeä. Kivääritehdas ja Kankaan tehdas sijaitsivat heti kaupungin rajan takana maalaiskunnan puolella. Kaupungin rajat olivat niin ahtaat, että laitakaupungin nimellä kuljivat maalaiskuntaan kuuluvat Taulumäki, Tourula, Halssila, Kivistö ja Keljo, joiden alueilla työväki enimmäkseen asusti. Tästä asumisesta johtuen kaupungin väestörakenne muodostui sellaiseksi, että lehtorit ja kauppiat hallitsivat enemmistönä kaupunkia. Asukasluku kaupungissa oli alle 7000, kun se maalaiskunnan puolella ylitti 11000 asukkaan rajan. Uusien kunnallislakien myötä työväki osallistui kummassakin kunnassa asioiden hoitoon ja kaupungissa vähemmistönäkin tehtiin ja saatiin lävitsekin kauaskantoisia aloitteita, mm. vaikean asuntotilanteen parantamiseksi aloitettiin omakotirakennustoiminta. Rakennettiin myös Harjun urheilukenttä, mikä valmistui 1926 antaen lisäintoa seudun urheilupyrintöille.

Jyväskylän seudulla työväki kokosi nopeasti rivinsä kansalaissodan sekasortoisen tilan jälkeen. Jo vuoden 1919 lopulla Jyväskylän työväenyhdistykseen kuului mm. 14 ammattiosastoa, jotka sitten kaksikymmenluvun alussa muodostuivat itsenäisiksi yhdistyksiksi. Näihin kuului myös Lakkitehtaan ammattiosasto. Oli niinikään naisten

ja nuorisoin puuhaa. Työväen Näyttämö toimi vilkkaasti, kuoret lauloivat, torvisoittokunta puhalteli ja orkesteri soitti. Urheiluseura Veikot ja lähiseudun Lohikosken Pyrintö liittyivät heti kansalaissodan jälkiselvityksissä syntyneeseen Työväen Urheiluliittoon. TUL:n keskisuomalaisien seurojen yhdyssiteeksi perustetun piirijärjestön moottorina toimi Veikot. Alkuun kulkuyhteydet olivat esteenä maaseutuseurojen osallistumiselle, samoin yhteisten juhlien aikaansaamiselle. Näyttävä juhla marssineen yhdessä Työväen Näyttämöiden Liiton Keski-Suomen piiriteimikunnan kanssa saatiin kyllä aikaan kesällä 1923. Tällöin voimistelijoiden suurempaa osuutta kaivattiin, vaikka marssirivistössä olivat voimisteluasuiset nais- ja meisjoukkueet mukana.

Naisvoimistelu oli miesten voimistelun ohella toimintaohjelmassa alusta alkaen. Naiset voimistelivat miesten komennon mukaan ja joskus tuolloinen harjoitus meni armeijan aamuvoimistelun lujaan malliin, kuten TUL:n K-S:n piirin historiassa mainitaan. Naisten joukkueen oli Pyrintöllä seuran lakkauttamiseen v 1921 saakka. Veikoissa ja eräissä maaseudun seuroissa naiset voimistelivat, mutta suurempi into tuntui puuttuvan. Naisia innostaakseen alkoi TUL järjestää naisten voimistelunohjaajakursseja. Kesällä 1925 kurssi pidettiin Jyväskylässä ja siihen osallistui Veikoissa voimistellut Lyyli Heinänen. Jo edellisellä vuonna oli Martta Raatikainen (Joutsen) ollut kursseilla Kuopiossa.

Lyyli Heinänen kuului Fredriksonin lakkitehtaan ammattiosastoon. Tehdas oli naisvaltainen työpaikka ja ammattiosaston tytöt nuoria elämäniloisia neitoseja. Heillä oli hyvä yhteinen fiilinki. He tekivät kesäisin saariretkiä ja talvisin hiihtelivät. Talven 1925-26 he voimistelivat Puistokadun koululla ammattiosaston nimen suojaessa Lyyli Heinänen ohjatessa.

Oman voimisteluseuran perustamiselle olikin luja kivijalka olemassa. Oli yhtenäinen yhdistystoimintaan tottunut naisten ryhmä ja elävää innostusta voimisteluun ja retkeilyyn. Oli myös mieli toimia itsenäisesti ilman miehistä holhousta. Seuroissa oli naisjaostojen saatava miehislta johtokunnalta lupa toimintoihin ja rahat kulkiivat sitä tietä. Ymmärrettävästi miehiä kiinnosti usein enemmän urheilulliset lajit ja naiset tunsivat jääneensä vaille tarpeellista huomiota.

Jyväskylän Työväen Naisvoimistelijain perustava kokous pidettiin 13.10.1926. TULn piiriä edusti perustavassa kokouksessa Väinö Kauranen ja hän kirjoitti Työn Voimaan hyvin rohkaisevan selostuksen: "Innostus jäsenten keskuudessa tuntuu olevan hyvä, niin että saattaa perustetusta seurasta toivoa muodostuvan reippaan ja toimintakykyisen renkaan TULn yhä laajenevaan seuraketjuun." Kauranen itse oli koko sielultaan veikkolainen, mutta hän näki omaa seuraa etäämmäksi, eikä pitänyt uutta tulokasta entisen kilpailijana, kuten jotkut muut. Sisar veljien perhepiirissä oli uutuuksia, olihan koko maassa vain muutama tullilainen naisseura. Se sai monet ennustamaan uuden seuran perustetun vain naisellisestä hetken innostuksesta ja elävän korkeintaan pari vuotta. Eiten ehkä epäiltiin naisten kykyä hoitaa järjestöllisiä tehtäviä.

Naiset itse olivat varmoja. Perustavassa kokouksessa keskustelua käytiin enempi seuran nimestä kuin siitä, onko syytä aloittaa oma seuratoiminta, muistelevat perustajajäsenet. Kokouksen sihteeriksi Hulda Taipale oli pontevasti sitä mieltä, että nimessä pitää näkyä sana työväen. Niinpä nimeksi tuli selvä Jyväskylän Työväen Naisvoimistelijat, ei Kisattaret, Säkenet tai muu kuvaannollinen nimi, mikä tavallisesti annettiin urheiluseuralle. (Perustavan kokouksen pöytäkirjan liitteenä).

Toimintaan ryhdyttiin välittömästi ja sen parin kuukauden aikana, mitä syntymävuotta oli jäljellä, pidettiin varojen hankkimiseksi 3 tanssia lähiseudulla ja myyjäiset iltamineen kaupungia-

sa. "Kauppalaissseuran talossa pidetyt myyjäiset tuottivat niin hyvän tuloksen, että järjestäjät hykertelivät käsiään", kirjoitti sitten Iyyli Heinänen 10-vuotismuisteloissa. Järjestettiin myös huomiota herättävät Venetsialaiset tanssit kaupungissa. Värivalot olivat uutta ja tytöt keksivät karnevaaleihinsa muitakin uutuuksia herättääkseen kiinnostusta toimintaansa kohtaan. Anna Mäkinen lausui perimispukuun pukeutuneena tanssiorkesterin solistina, joskus jopa pian mukaan liittynyt Sylvi Piilonen saattoi luistella muutamilla tanssisaliin.

Ensimmäisen vuosikertomuksen mukaan maksavia jäseniä oli 27. Mukana oli kuitenkin monia muita kokeilemassa omaa intoaan ja voimistelun taitoaan ja papereissa oli tietoja jo neljääkymmeneen nousevasta jäsenmäärästä näinä ensi vuosina. Seuran ilmoittaminen Tuimaksi jäseneksi ja rekisteröinti oli jätetty piirin puheenjohtajan huoleksi ja rekisteröintipapereitten vuoksi usein seuran perustamisvuodeksi mainitaan vuosi 1927. Sen vuoden aikana toiminta pääsi oikein vauhtiinsa. Voimisteluharjoitukset olivat ohjelmassa alusta alkaen, eikä sellaista pakkasta ollutkaan, että salilta olisi oltu pois, sanoo Anna Mäkinen alkuaikoja kuvatessaan. Iyyli oli seuran puheenjohtaja ja tiukka voimistelunohjaaja. Keskenpä ohjelmaa ei saanut yleisölle esittää. Niinpä jo ensimmäisessä esittelyssä lipunvihkiäisjuhlassa toukokuun puolivälissä 1927 seuran voimisteluohjelma oli niin hyvin harjoitettu, että Työn Voiman selostaja toteaa: "Liikkeet olivat täsmällisiä ja siroja, niin että esitys voitaneen sanoa olevan parasta, mitä Jyväskylän työväentalolla tähän mennessä on nähty." Epäluuloista ympäristön suhtautumista osoittaa vielä tässä vaiheessa se, ettei juhlayleisöä ollut salin täydeltä. Iyyli Heinänen lipunvihkiäispuheessa esittämä sanoma on palautettu seuran jäsenien mieliin lähes jokaisen vuosijuhlan yhteydessä. Toistettakoon se myös tässä yhteydessä, koska ne sanat pätevät jatkuvasti.

"Lietsokoon lippumme meissä innostusta työskentelemään työläisnaisten liikuntakasvatuksen hyväksi. Lietsokoon se meissä toverihenkeä ja muistuttakoon meille, että vaatiessamme toveruutta toisilta, ensin vaadiamme sitä itseltämme. Kirkkain katsein, valoisin otsin astukamme tulevaisuutta kohti."

TULn ensimmäinen liittujuhla pidettiin Helsingissä v:n 1927 kesäkuussa. Voimistelijoita lähti juhlille 20, Keski-Suomesta kaikkiaan 84 voimistelijaa ja urheilijaa. Innostava juhla mukanaolijoille. Monet päättivät osallistua tällaisille juhlille niin kauan kuin ikä myöten antaa. Naisten yhteisesityksissä oli voimistelijoina enemmän kuin miesten, mistä naissihteeri Helmi Paasonen oli ylpeä. Naisten aktiivisuutta osoittaa se, että TULn liittujuhlan ohjelmansuorittajista oli 1608 naista liiton 5000-6000 naisjäsenestä, kun 22000 meijäsenestä löytyi 100 vähemmän miesten voimisteluun. Vuoden 1927 aikana pidettiin 5 yleistä kokousta ja järjestettiin 18 erilaista tilaisuutta, useat tansseja varojen saamiseksi. Jäsenmaksun lisäksi ei seuralla ollut muita tulolähteitä kuin juhlat, sillä kaupunginavustusanomus hylättiin. Juhlissa piti olla siihen aikaan näytelmäkin ja tytöt esiintyivät miesten rooleissa herättäen hilpeyttä katsojissa.

Seuraavan vuoden voimistelunäytöstä kiitettiin lehdessä ja nyt selostaja muisti erikseen mainita yhtenäiset puvut ja sievät kenkät. Tässä juhlassa esitettiin ensimmäiset tanssinumerotkin Merimiestanssi ja Hevosleikki (Mukana Ida Korpela (Minkkinen), Anna Mäkinen, Jenny Nieminen, Hulda Taipale, Anni Hiironen ja Sylvi Piilonen). Kansantanhut ja laululeikit olivat jo edellisen vuoden ohjelmistoa. Vaikka oma seurakin oli köyhä, juhlan tulo luovutettiin TULn naisten voimistelukodin rakennusrahastoon. Myöhemmin asian hyväksi järjestettiin useitakin juhlia.

Ensimmäinen varsinainen Keski-Suomen piirin piirijuhla oli ke-
säkuussa 1928 Jyväskylässä ja seura esiintyi sekä avajaisjuhlassa
että pääjuhlan yhteisvoimisteluoohjelmassa 30 naisen voimin. Yh-
teisvoimistelun ohjasi Lyyli Heinänen. Saariretket kuuluivat kesä-
ohjelmaan, 9 naista ja viisi tyttöä suoritti urheilumerkin ja sekä
kord- että lentopalloa harrastettiin jonkin verran. Oli myös opin-
tokerho ja esperantokerho. Eräästä keskustelukerhon kokouksesta
on säilynyt nurkkasihteerin hauska pakina: "Alustuksen jälkeen pi-
ti alkaa yleinen keskustelu, mutta se tuntui ylen hankalalta. Yht'
äkkiä joku muisti, että lakkitehtaalla oli onkapannu meinannut rä-
jähtää ja silloin alkoi puhetta tulla kuin yhdestä suusta eikä
kangertanut ketään. Se oli suurtapaus, joka sai kielet kirpoamaan."
Niinkän se tahtoo puhe käydä vieläkin monien järjestöjen, miesten-
kin, kokouksissa. Yleensä naiset olivat asiallisia ja uutteria.
Kaksi kertaa viikossa voimistelusalille ja kaksi kertaa opintoker-
hoon, lisäksi tyttöjen voimisteluharjoitukset kerran viikossa.

Niin oli seuraava vuosikin menevä: voimistelunäytös voimistelu-
ohjelman ja neljän tanssin kera, yhteinen valistusjuhla Veikkojen
kanssa työväentalossa ja TUL:n K-S:n piirin naisjaoston juhla Lou-
naispuistossa, myyjäiset ja pikkujoulu. Yleensä paljon voimistelua
ja urheiluaakin.

Seuraavana vuonna - 1930 - jäsenmäärä kohosi ollen 57 naista
ja 28 pikkutyttöä. Kaupunki antoi ensimmäisen kerran avustusta toi-
mintaan. Sana "valiojoukko" ilmestyi pöytäkirjoihin ensi kerran
saaden sitten vuosikymmenien kuluessa hyvin keskeisen sijan. Tä-
män vuoden aikana muuttui naisvoimistelun tyyli niin paljon, että
vuosikertomuksen laatija Hulda Taipale kirjoitti innostuneesti:
"Olemme saaneet rytmillisen voimistelun, joka on käänteentekevä
koko voimistelun historiassa. Uskallan sanoa, että siinä on tuo
voimistelun Jokin, mikä viehättää seuraamme yrittämään ahkerammin
eteenpäin." Hyvin ennakoitu, sillä komennon mukaan liikkeitten

suorittaminen jäi kertakaikkiaan pois ja säästyksen mukaan tahdikkaasti suoritettu liikesarja innosti sekä katselijoita että voimistelijoita. Niinpä Työn Voimassa seuran 5-vuotisjuhlan selostaja nimitti juhlaa vilkkaitten suosionosoitusten, lukuisten onnentoivotusten ja ruusujen illaksi kiittäen virheettömästä ja luontevasti suoritetusta voimisteluoehjelmasta, mikä oli Wienin työläisolympialaisten voimisteluoehjelma. Juhlan ohjelman suorituksessa oli mukana kaikkiaan 60 naista ja pikkutyttöä.

Seuraavan vuoden voimistelunäytös sai jo salin täyden katsojia ja siitä alkaen yleisömenestys on ollut jokseenkin taattu. Uskallettiin jo Lounaispuistoon suuren juhlan pitoon aivan oman seuran voimalla. Juhlamarssi läpi kaupungin kokosi katselijoita ja 600 henkeä seurasi 3 tunnin mittaista ohjelmaa sadetta uhkaavasta säästä huolimatta. 50 voimistelijaa lavalla oli vaikuttava näky ja lukuisat tanssit sekä väliajan hauskat peruna- ja pussijuoksukilpailut pitivät yleisön juhlassa loppuun saakka.

Vuoden 1934 voimistelujuhla on jäänyt monille jäsenillekin erikoisesti mieleen ohjelmansa vuoksi. "Pojat vähän virnuillivat tullessaan talolle tyttöjen juhlaan, mutta Helmenkalastajat-liikuntanumeron nähtyään poistuivat hiljaisina." Näin muistellaan vielä tänäänkin. Helmenkalastajista tulikin yksi seuraavien vuosien pidetyimmistä numeroista, jota Leikki, työ ja urheilu-numeron rinnalla pyydettiin erilaisiin juhliin. Viimemainittu ensi kerran nähtynä teki kertoman mukaan eräisiin urheilumiehiin sellaisen vaikutuksen, että heidän oli vaikea pysytellä penkissä. Yleensä seuran valtiksi on alkuvuosista näihin saakka muodostunut sanoman sisällyttäminen esityksiin ja eläytyminen sanomaan virheettömän teknillisen suorituksen ohella.

Seuran nimi alkoi ollakin tunnettu koko maakunnan alueella. Urheasti jatkettiin maaseutuvierailuja, vaikka taloudellinen tulos pahimpina pulavuosina jäi vähäiseksi. Todettiin että "ne matkat

ovat vieneet nimeämme kauemmaksikin, avartaneet näköpiiridämme ja vieneet voimistelun ja urheilun herätteitä naisten keskuuteen." Herätystyö johti aikanaan Tikkakosken ala-osaston perustamiseen seudun naisten pyynnöstä. Ala-osasto toimi lokakuusta 1940 Tikkakosken Innon perustamiseen saakka tammikuussa 1943.

Maaseutukiertueet eivät aina olleet helppoja seuran jäsenille. Joskus matka tehtiin jalkapelissä, kuten kerran Muurameen. Hiertynein jaloin siellä oli voimisteltava. Tappikelkkaan sullottiin rekvisiitta Vesankaan lähdeittäessä. Vähän hilpeyttä kelkka kaupunkilaisten kyytipelinä herätti, mutta juhlan arvon kyllä jokainen läsnäollut totesi. Uraisille lähdeittäessä olivat hevoseet paikalla, mutta ajajaa ei viimeiseen hevoseen saatu. Sylvi Piilonen ohjaksiin. Vähän siinä pelkäsi ajaja ja ajettava toisiaan, mutta perille päästiin, juhlat pidettiin ja paluumatkalla taisi olla jo toinen ohjastaja. Kerran tilattiin laiva Korpilahti päämääränä, myytiin turisteille lippuja, pidettiin perillä juhla ja palattiin yönä myöten takaisin. Usein yövyttiin työväentalon salissa, koska juna kulki vasta aamulla. Sattuihan sitä monenmoista matkan varrella. Pitkien tyttöjen päät hävisivät esirippujen yläpuolelle huimissa hyppyissä ja siinä menossa saattoi mennä näyttämön ainoa lamppu. Kun tapon jälkeen valoa saatiin, jatkettiin kuin ei mitään. Tavallisesti matkan väsymys ja sattunut harmikin oli hauska muisto huomiseen päästyä.

Kaupungissa marssittiin oman lipun jäljessä vappuisin, otettiin osaa piirijuhliin ja harjoiteltiin liittojuhlaohjelmia omien ohjelmaharjoitusten ja tavallisten voimistelutuntien ohella. Kun vappumarssissa kaatosateessa kastuivat kengät, käväisi joku tytöistä, jolla oli juhlapäivän kunniaksi rahaakin taskussa, ostamassa kalossit ja asteli vähän ajan kuluttua rivistössä vähän taaempaan uusin kalossein ja kirkkain mielin. Apeammaksi veti mielen voimisteluasuisena marssi ja liikesarjan suoritus räntäsatees-

sa piirijuhlissa. Tavallisemmin kuitenkin esiinnyttiin sisätiloissa osuuskauppajuhlissa, Työn Voiman juhlissa, työväenyhdistyksen juhlissa ja perhetilaisuuksissa, kansalaisopiston, ammattiyhdistyksen ja muiden järjestöjen juhlissa. Pyyntöjä tuli vuosi vuodelta enemmän, Monet maksoivat pienen korvauksen seuralle hyvästä tanssitali liikuntanumerosta, tytöt eivät saaneet mitään maksua.

1935 kesällä Keski-Suomessa pidettiin maakuntajuhla, jota seuraamaan oli saapunut presidentti Svinhufvud. Seuralta oli pyydetty ohjelmaa ja tytöt harjoittelivat kaksi viikkoa joka ilta näyttääksen työväen seuran osaavan jotain. Numerot suoritettiin niin hyvin, että juhlatoimikunta antoi lahjaksi sen Suomen lipun, jonka presidentti oli omakätisesti ojentanut. Näistä lipuista muilta saajilta perittiin maksu. Juhlatoimikunnan erikoinen maininta ansiokkaasta ja hyvästä voimistelusuorituksesta ei näyttänyt erikoisemmin kantavan hedelmää äärioikeiston keskuudessa, sillä seuraavana vuonna IKLn valtuustoryhmä teki valituksen työväen seurojen kaupunginavustuksista, joukossa myös JTNV. Aina korkeimpaan oikeuteen valitus kulki ja seura menetti sinä vuonna avustuksen, jota oli saanut vuodesta 1930. Menetti vain siksi, että nimessä oli sana Työväen. Taso oli IKLn mielestä toisarvoinen asia. Toisaalta jotkut olivat tyytymättömiä seuran esiintymiseen porvareiden kanssa ja tekivät kantelun Työväen Urheiluliittoon. Piirijärjestössä oltiinkin alkuvuosikymmenien aikana aika tiukkoja yhteisesiintymisiin, katsottiin niiden vain himmentävän TULn kuvaa. Kantelu nukahti, olihan seura tunnettu, ja esiintymiset työväen tilaisuuksissa päällimmäisinä. Maakuntaa kauemmaksikin uskallettiin yksinomaan oman seuran voimin. Oltiinhan liittojuhlien yhteisesityksissä sekä 1927 että 1934, mutta Tampereella annettiin oikein oma näytös 1935 tamperelaisten esittäessä kutsun. Ohjelma sai hyvän arvostelun Kansan Lehdessä, vaikka sali ei ollutkaan siellä niin täysi kuin kotona. Suuremman kaupungin väki ilmeisesti vähän aliarvioi pikkukaupunkilaisia.

Näinä vuosina alkoivat kaupungin porvarilliset lehdetkin Keski-suomalainen ja Sisä-Suomi kiinnostua seurasta ja kirjoittaa arviointeja näytöksistä. Vuoden 1935 voimistelujuhlaa KSML:n Markku piti liikuntakulttuurin voittona ja kirjoitti liikuntataiteesta uuden suunnan voimistelua kiitellessään.

Juhlissa esiintyminen alkoi saada yhä enemmän jalansijaa seuran toiminnassaan. Sen vuoksi voimisteluharjoitukset ohjelma-umeroiden harjoitusten ohella tulivat perusmuokkauksen vuoksi yhä tärkeämmiksi. Pukineiset harjoitusillat pidettiin kouluilla naisille 2 kertaa viikossa ja tytöille kerran. Voimistelu tuntui tämän seuran jäseniä erittäin viihdyttävänä ja sitä harrastettiin urheilua enemmän. Tosin sellaisiakin jäseniä oli, jotka urheasti suorittivat Harjun kääntäjä urheilumerkkejä ensin Lyyli Heinäsen, sitten Rauha Laukkasen ja Rauha Seppäsen johdolla. Viimeksi mainittu oli 1936 Pajulahdessa yleisurheilun ja pesäpallon ohjaajakursseilla seuran lähettämänä tavallisimmin lähetettiin vuosittain yksi tai kaksi tyttöä voimistelunohjaajakursseille. Lieneekö syynä kurssitukseen ollut se, että edellisellä kesänä oli hävitty Veikkojen naisille pesäpallon ystävyysottelu tuloksella 5-0. Sehän teki kipeää, kun muistissa oli vielä 1930 piirijuhlissa saatu naisten 6x100 m viestin ensipalkinto. Elli Blåberg (Särkkä) oli 1932 ollut voimistelunohjaajakursseilla omalla kustannuksellaan, niin innostunut hän asiaan oli. Hänelle ominaiseen tapaan hän yllätti. Tyttö ilmestyi muuten kovin miehiseen Jyväskylän yliuinteihin 13.8.34 viiden muun tytön kanssa ja voitti koko kilpailun. Ensimmäinen oli tavallistakin puhutumpi sinä vuonna. Seuraavana Elli oli toinen ja seuraavana, jolloin seurasta esimerkin innoittamana lähti kamppailuun 5 tyttöä, oli Elli kolmas. Sitten miehet halusivat eri sarjat ja 1938 seuran Eva Lohman voitti naisten sarjan. Vielä 1946 Elli oli mukana, nyt ainoana naisten sarjassa.

Viestiä juostiin silloin, kun joukkueeseen halukkaita ilmaantui.

V 1938 Keski-Suomen työväen maakuntajuhlilla oli peräti 2 joukkuetta ja 3. ja 5. sija tuli. Joskus oli jäsenten välisiä hiihtokisoja ja laskiaishihtoretkeä. Hilja Mäkeläinen hiihti toiselle sijalle 5 kilometrillä piirin mestaruuskisoissa 1943. Kesäisin järjestettiin Ainolaan ja saariin retkeä.

Yleensä seuran oma toiminta oli ensisijalla vuodesta vuoteen ahertavalla koossa pysyvällä entisellä ja jatkuvasti uusien tulokkaiden muodostamalla seuralla. Velvollisuudentuntoisesti kuitenkin osallistuttiin piirijärjestön antamiin tehtäviin, kuten piirin naisjaoston toimintaan. Lyyli Heinänen oli seuran perustamisesta alkaen naisjaoston jäsen ja piiriohjaaja useita vuosia. Sitten Impi Puukko ja heidän jälkeensä viittäkymmentä lähentelevä seuran jäsenjoukko kukin vuorollaan naisjaoston tehtävissä, piiriohjaajina piirijuhlien ja liittojuhlien sekä piirin kurssien ohjaajatehtävistä huolehtien. Myös piiritoimikuntaan seuran jäsen Impi Puukko valittiin 1928 ensimmäisenä naisjäsenenä ja häntä ovat seuranneet muut, pisimmän ajan Kirsti Apilainen. Piirikokouksiin osallistuminen on ollut perinne ja liittokokousedustajina ovat monet olleet, jotkut useamman kerran aina seuran perustamisesta alkaen. Anna Mäkinen edusti seuraa liittokokouksessa ja 1927. Eipä ollut monta naista silloin siinä seurassa, muistelee Anna. Elli Särkkä ja Ritva Särkkä (Bergström) ovat olleet liiton naistoimikunnassa useita vuosia 60-luvulla.

Naisten vähäinen osuus päätäntäelimissä alkoi 30-luvulla harmittaa varsinkin naisseurojen jäseniä, ja niinpä Tampereen naisvoimistelijoilta tuli 1937 kirje, jossa toivottiin myös JTNVn olevan mukana eräiden seurojen vaatimuksessa, että seuraavassa liittokokouksessa muutettaisiin sääntöjä niin, että TUI:n liittoneuvostoon valittaisiin piirien edustajain lisäksi 5 naisjäsentä. Seura käsiteli asiaa kokouksessaan elokuun 30 p:nä ja päätti lähettää oman

esityksensä TULn 21.11.37 pidettävälle liittokokoukselle.

"Muutosesitys TULn sääntöjen 5 §:ään.

Edelläolevan mukaan tulisi sääntöjen 5 § kuulumaan seuraavasti: Liittoneuvostoon on kukin piirikunta oikeutettu valitsemaan yhden jäsenen ja yhden varajäsenen. Lisäksi on liittoneuvostoon varattava paikka viidelle naisjäsenelle. Naisedustajain paikat on jaettava siten, että kolme naisluvultaan suurinta piiriä saavat kukin yhden pysyvän edustuspaikan ja loput kaksi paikkaa on jaettava muiden piirikuntien kesken vuorottaisperiaatetta noudattaen."

Kuten edellä olevasta ilmenee, ei miehiltä haluttu ottaa heidän paikkojaan. Katsottiin kai silloin, ettei sellainen yritys johtaisi tulokseen. Kukin piiri tietysti valitsi ainoalleen paikalleen tunnetuimman miehensä.

Seuran ensimmäinen kymmenvuotisjuhla pidettiin Marianpäivänä 20.3.37. Lyyli oli kuvatessaan toiminnan menneitä päiviä perhejuhlassa sanonut mm. "Kauneutta me etsimme, hyvyttä me janoamme, ehkäpä yhteisistä hetkistämme olemme saaneet pisaran näistä." Vuosijuhla oli osoitus tuosta kauneuden etsinnästä. Sen voimistelun ja tanssinumerot saivat kovasti suosiota. Pikkutyttöjenkin oli toistettava pääsiäisaiheinen liikuntakuvaelmansa. Puhumassa oli TULn naissihteeri Helmi Paasonen. Liput maksoivat 10 mk, sali täysi ja siitä huolimatta taloudellinen tulos tappion puolella, 948:75. Rahastonhoitaja lohdutteli, että kalustoa ja pukujahan voidaan käyttää myöhemmin, ja jos niitä ei oteta lukuun, olisi voittoa tullut muutama satanen.

Tämän juhlan jälkeen lehdistö antoi erikoisen tunnustuksen sekä voimistelumusiikin säveltäjälle jyvaskyläläissyntyiselle Elsa

Arolle, joka myöhemminkin esiintyi seuran juhlissa, että voimistelunohjaajille Lyyli Heinäselle, Martta Joutsille ja Salli Hillille, viimeainittu tyttöjen ohjaaja sekä seuran sihteeri juhlan aikoina. Martasta tulikin pääohjaaja ja monien humorististen ohjelmien tekijä vielä vuosiksi. Hän toimi pääasiassa valiojoukon kanssa aina vuoteen 1944, esitti juhlissa pakinoita ja kirjoitti ja esitti myös 10-vuotisjuhlan kronikan. Hän jatkoi Lyylin perintöä tiukassa vaatimuksessa, että vain hyvin harjoiteltu ohjelma on yleisölle sovelias.

10-vuotisjuhlan jälkeen elettiin toimeliasta kautta. Omat juhlat kaupungissa ja maaseudulla tuottivat paremmin. Ilmapiiri oli muutenkin vuosikymmenen lopulla seestynyt työväen pyrinnoille ystävällisemmäksi. Lukuisat olivat esiintymiset myös muiden järjestöjen juhlissa. 1938 alkoivat Työn Voiman Kaiken kansan juhlat, joissa sitten ennätettiin esiintyä 120 kertaa v 1949 mennessä. Kanssakäymistä harrastettiin naisseurojen kanssa kirjeitse ja yhteisissä juhlissa tavaten. Vuoden 1939 alkupuolella turkulaiset kyselivät kirjeellä seuran mielipidettä liittojuhlapuvuista. Olivat kyllästyneet "ainaiseen harmautee". Tietysti tuollainen asia kiinnosti naisia, ja seura päättikin ehdottaa sinistä väriä.

K O T I M A A N M A T K A T J A V I S I I T T I N A A P U R I I N

Vuodet 1939 - 52 alkuun

Mutta sitten kaikki muuttui melkein kertaheitolla. Värikkäisiin uusiin liittopukuihin eivät tytöt ennättäneet pukeutua ohjelmia esittäessään. Ohjelmaan tulivat nyt avustusjuhlat reserviläisten perheille. Jo pula-aikana oli osallistuttu eri järjestöjen mukana juhlien pitämiseen työttömien, mm. konttoristien ja muiden liikealan pulan kourissa kamppailevien hyväksi. Nyt päätettiin järjestää oma avustusjuhla valtioneuvostossa. Juhla-asiaa käsiteltiin lokakuun 26 p:nä 1939 pidetyssä kokouksessa, ja sen pöytäkirjan 2 §:ssä

määriteltiin juhlan pääsymaksut ja ohjelma. 3 §:ssä mainitaan seuran vaikeuksiin joutuneitten jäsenten nimiä ja päätöksen mukaan heitä avustettiin pienin summoin omista varoista. Juhla pidettiin marraskuun alussa ja sen ovitulo nousi silloisissa oloissa huomattavaksi, 1561 markkaan. Lisäksi tuli pieni vaatenaulakkomaksu ja apteekkari Molanderin juhlakassaan lahjoittama 960 markkaa. Tulos jaettiin niin, että osan saivat nimetyt perheet - muutkin kuin jäsenperheet - suoraan ja osa annettiin Sos.dem. Naisyhdistyksen kautta jaettavaksi sekä osa lastenseimelle. Tätä juhlaa seurasi pian illanvietto reserviläisille ja seuraavina vuosina monia samantapaisia juhlia. Haikeana sihteeri totesi ensimmäisen sotavuoden jälkeen vuosikertomuksessa, että pikkujoulikin jäi pitämättä. Sellaisia oli vuosia järjestetty yhdessä kaupunkilaisen Toverit-seuran kanssa aina suureksi ilonaiheeksi jäsenistölle monin hauskein ohjelmamerkein. Ilonaiheet vähenivät seuraavina vuosina, vaikka naisseuran kyseessä ollen toiminta ei suinkaan lakannut. Se sai vain uusia muotoja. Milloin toimipaikat olivat armeijan käytössä, tehtiin kävelyretkiä ja pidettiin kokoukset sekä jäsen-tilaisuuksia jäsenten kodeissa.

Omasta kesäpaikasta oli silloin tällöin puheltu jäsenten kesken. 25.6.40 pidetyn kokouksen päätöksellä velvoitettiin puheenjohtaja kyselemään Sääksjärven rannalta sopivaa maapalstaa. Sitten eräässä kokouksessa keskusteltiin liittymisestä Nisulan Osuuskassaa lainan saamiseksi kesäpaikkatarkoitukseen. Säästöt oli hoidettu Mäki-Matin säästökaassassa, mistä ei lainaa voinut saada. Omasta paikasta ei kuitenkaan tullut totta ja niinpä 1941 kesäksi vuokrattiin Joutsin kesähuvila. Oli kesäkäytössä viikottain Ainola ja huvila. Elokuussa saunottiin Ainolan päättäjäisiä, syyskuussa huvilakauden päätöstä, jolloin velvoitettiin jäsenet suorittamaan kukin 2-3 minuutin ohjelmanumero.

Lyhyt välirauhan kausi innosti kovasti toimintaan ja sihteeri Anni Vikman saattoi todeta, että "otettiin takaisin kaikki edel-

lisen talven rokulit". Voimisteluiltojen nostaminen kahdesta kolmeen viikottain oli tuota takaisin ottoa ja kuvasi toiveikkaan tulevaisuuden uskoa. Mutta jälleen 1941 kesällä alkoi sotatila ja huonepula. Työväentalon vanha osa oli armeijan käytössä. Toimipaikan saanti 127 päiselle joukolle oli vaikeaa. Kuitenkin juhla invalidien hyväksi järjestettiin yhdessä Työväen Näyttämön kanssa. Tehtiin viihdytysmatkoja sotasairaaloihin, osallistuttiin evakkojen huoltoon. Toivottiin rauhaa ja sitä odotellessa tehtiin mitä voitiin. Karjalasta tulleista TUL:n seurojen naisjäsenistä monet liittyivät seuraan ja 15-vuotisjuhlaa vietettiin 25.3.42 työväentalon juhlasalissa uusien tyttöjen jo esiintyessä voimisteluriveissä ja mm. Sylvia Björn seuran puheenjohtajana. Työväentalon ykkösjuhlan jälkeen oli ohjelma uusittava valtioneuvoston juhlasalissa, koska kaikki seuran ystävät eivät mahtuneet yhteen juhlaan.

Rintamakiertueet tulivat kuvaan. "On ollut kenraaliharjoituksia, kenraalimunauksia ja nyt kenraalinäytös." puhelivat tytöt jossain Terijoen seutuvilla. Vuoden 1942 toukokuussa ja elokuussa valiojoukon tytöt vierailivat Kannaksen tienoilla, esityksiä yhteensä 54. Seuraavan vuoden heinäkuussa ryhmä kiersi Äänisen seuduilla parin viikon ajan, 23 esitystä. Ohjelmassa olivat tanssinumerot Ozardas, Skottilainen tanssi, Merimiestanssi, Kiilloituspojat, Espanjalainen tango, Valssi, Ruhu ja Martta Joutsin laatima pilacoppera "Sammon löytö". "Kauniit puvut ja tanssit, nehän ne antoivat antoivat pojille puheenaihetta" kirjoittaa lehtikirjeenvaihtaja Kannakselta. Erillisiä matkoja seuran ryhmät tekivät sotilaiden viihdyttämisen merkeissä joukko-osastoihin Terijoella, Wärtsilässä ja Tikkakoskella. Sotapojille lähetettiin paketteja, Keski-Suomen Parantolassa esitettiin ohjelmaa potilaille, mottitalkoisiin osallistuttiin. Puuhaa riitti. Vuoden 1943 aikana suoritettiin ohjelmaa jo maakuntaa kauempanakin, Kankaanpäässä Ol. Pohjankankaan aluejuhlassa ja Joensuun Työväenyhdistyksen 55-vuotisjuhlassa.

Sille vuodelle kertyikin esiintymisiä 60, minkä lisäksi pikkutyöt esiintyivät yksinään 3 kertaa.

Sotatilan jatkuessa ja saadessa eräänlaisen pysähtyneen tilan kaupungin työväentalon vanha osa vapautui armeijan käytöstä. Voimisteluharjoituksille tuli vähän paremmin tilaa. Vierailuesitykset sotasairaaloissa jatkuivat. Työväen Näyttämö valmisti operetteja, ja seuran jäsenistä muodostui kiitettävä tanssiryhmä moniksi vuosiksi. Näitä esiintymisiä oli 8 eri operetissa kaikkiaan 106 vv. 1932-48. Vieraillevat tanssiohjaajat opastivat myös seuran ryhmiä ja heidän ohjelmanumeronsa, kuten Toivo Niskasen Epäjumala ja Anitra Kartton Poloneesi, Huhu ja Czardas sekä monet muut muodostivat lujan rungon kymmenissä mainittaviin tilausesityksiin. "Vastavierailuna" Elli Särkkä puolestaan teki koreografian teatterille viiteen näytelmään 60-luvun alkupuolella ja myöhemmin Jyväskylän Huoneteatterille kahteen näytelmään.

Seuran oma vuosijuhla oli vuosittain pääkatselmus ja sen jälkeen ohjelmanumeroita tilattiin järjestöjen juhliin aina Padasjokea, Ilmajokea, Lapuaa, Seinäjokea ja Kuhmoista myöten. Laajalle oli seuran maine kantautunut. Esityksiä olikin vuosittain sadan paikkeilla. Niinpä seuran toiminta tahtoi muuttua valiojoajan toiminnaksi, varsinkin julkisuus. Voimistelemassa tosin kävi sadan kieppeissä pyörivä naisten ja lähes saman suuruinen pikkutyttöjen joukko. Hyvin suosituiksi muodostuivat kesäisen Ainolan retket, joiden ohjelmaan kuului jumppatunti ja sen jälkeen sauna uunteineen. Näitä Ainolan kesiä vietettiin vuodesta 1936 vuoteen 1947 ja vielä 1950-51 ja 1961. Oli vuosia, jolloin ei paljon muualta löytynyt voimistelun sijaa ja oli vuosia, jolloin se muutoin viettäivät seuran toiminnasta saunan lauteilla keskusteltaessa. Kerrankos sitä Suomen maassa hyviä ideoita on saunan lauteilla keksitty. Pikkujoulut oli toinen koko jäsenistön yhteisjuhla ja erittäin suosittu. Pikkutyttöille järjestettiin joskus oma juhla

ja iloittiin, kun vaikeinpanakin sodan vuonna 1942 löytyi vielä tyttöjen joulupussiin tikkukaramelli kiiltokuvineen, kynän ja leh-
tiön lisäksi uutterien tyttöjen mieltä ilahduttamaan. Korvike kah-
vin puuttuessa antoi juhلاميeltä yhteisesti nautittuna, kullakin
korttisokeri somassa laatikossaan.

Vaikka seuralla oli toimintaa läpi vuosien, merkitsi siirtyminen
rauhan oloihin valtavaa vapautumisen tunnetta ja kaikkinaisen uu-
den toiminnan aaltoa. Voimistelusalit pullistelivat voimistelun har-
rastajista, entisistä ja uusista, jotka alkoivat pian harjoitella
sodan jälkeisen ensimmäisen liittujuhlan ohjelmaa. Liittujuhlasta
muodostuikin suurenmoinen rauhan toiminnan juhla. Jo TUL:n K-Sn
piirin lähtöjuhla Harjun kentällä oli mahtava, 1600 osanottajaa
hienoissa voimisteluesityksissä tyttöjen ja - suurimman ryhmän -
naisten esitysten ohjaajana seuran Elli Särkkä. Kun juhla juna läh-
ti, oli sitä parituhatta myötäeläjää saattelemassa. Liittujuhliin
liittyvänä pidettiin Messuhallissa naisten voimistelunäytös, jos-
sa JTNV esitti Skotlantilaisen tanssin ja Poloneesin. Tanssiryhmää
piti Helsingin Sanomien selostaja erinomaisena ja Sosiaalidemok-
raatti kiitti suorittajia täsmällisestä ja viimeistellystä työstä.

Tuskin oli palattu kotiin ja kunnolla säilötty muistojen jouk-
koon tuo valtava TUL:n III liittujuhlan anti, kun tuli uusi yllättä-
vä ja loistava sanoma. Tuli kutsu esiintymismatkalle Ruotsiin.
Jyväskylän Työväen Naisvoimistelijain "valiovoimistelijatar"-ryh-
mä kutsuttiin ainoana suomalaisena joukkueena esiintymään Örebron
mahtavan, pohjoismaiden suurimman, voimisteluhallin vihkiäisjuh-
laan. Kutsussa toivottiin esiintymistä myös Tukholmassa, Kristine-
hamnissa ja Hallsbergissa. Kutsu otettiin tietenkin vastaan ja
viikkokausia kolme tuntia jokaisena viikon iltana harjoiteltiin
ohjelmaa, johon sisältyi Sigeliuksen musiikkiin sovitettu Polo-
neesi, Czardas, Huhu, Tamburiinisommitelma, Leikki, työ ja urhei-
lu ja tietysti varsinainen voimisteluojelma. (Näistä Poloneesi ja

Huhu olivat varaohjelmina.) Lyyli Heinänen oli ohjaajana ja Sylvi Siltanen, joka Jyväskylän aikanaan otti aktiivisesti osaa seuran toimintaan, tuli Turusta mukaan tulkiksi (osallistuen myös voimisteluun). Lisäksi Arvo Sepänmaa osallistui matkaan lehtikirjeenvaihtajana. Seuran leikekirja sisältää sivukaupalla ruotsalaisten lehtien erittäin kiittäviä arvosteluja. Suomalainen naisvoimistelu oli ruotsalaisille uutta, se oli silmää hivelevää ja mieluista katsottavaa. "Suomalainen naisjoukkue sensaatio", "Norjalaiset voimistelijat hyviä, suomalaiset parhaita", "Jotain sadun temppeilitanssijoista oli suomalaisten esityksissä." Tässä muutamia esimerkkejä ruotsalaisten lehtien otsikoista. Tytöille matka oli kovaa jännitystä ohjelmanomeroiden onnistumisen vuoksi. Toisaalta se oli matka sadun maahan. Eihän Ruotsi tienyt sodasta ja puutteesta. Se joi kahvia ja söi leivoksia! Se saattoi viedä vieraansa kenkätehtaaseen ja lahjoittaa pukenkien kanssa tättävyyttä tehneille ihan oikeat kengät jne. Mukana olleet ennen ja myöhemmin monia nähneet ryhmän jäsenet muistelevat matkaa hoidokkainpana tapahtumana seuran historiassa. Tietysti kimmelluksia ja pikkuriikkisiä mielipahan aiheitakin sattui. Joku innostunut ihailija saattoi tulla sanomaan kaikki suomen sanat, jotka osasi: "Terve vanha kopukka", ja jotkut vähän teolliset ruotsalaiset voimistelijasiskot keskenään sanoivat suomalaisen voimistelun olevan 'bara ringdans', vain piiritanssia.

Eräässä suhteessa Ruotsissa oltiin edellä. Siellä harrastettiin perheenäitien voimistelua. Äidit kävivät päivisin saleilla ja heidän esiintymisjoukkueensa saivat puolestaan tunnustusta sittemmin kansainvälisissä voimistelujuhliissa mm. Belgiassa ja Itävallassa. Ei ihme, jos jo vireää luomiskautta elävä Elli Särkkä innostui asiasta, kertoi siitä heti paluunsa jälkeen lehdissä ja toteutti myös sitä myöhemmin omassa liikuntakoulussaan. Aikanaan ikinuorten nimellä asia sai eräänlaisen ilmaisen TUL:n piirissä ja onas seurassa.

Ja sitten tulivat TULn naisten joukkuevoimistelumestaruuskilpailut. Ensimmäiset pidettiin Helsingin messuhallissa 1947. Niihin osallistui 13 A-sarjan ja 6 B-sarjan joukkuetta. Komea liikkeelle lähtö siis. A-sarjan mestaruuden voitti Helsingin Työväen Naisvoimistelijat, toisena Kotkan Kisailijat ja kolmantena Jyväskylän Työväen Naisvoimistelijat. JTNVn joukkueen suoritusta sanottiin erinomaiseksi ja ohjelmaa kohtalaisen vaikeaksi, hopealle päässeen ohjelmaa mainittiin vaikeaksi ja voittajaa kiitettiin sekä ohjelmasta että suorituksesta, varsinkin vaikeasta tasapainoliikkeestä.

Seuran tytöt olivat erittäin tyytyväisiä tulokseen, Myöhemmin tuli lujempi kilpailun henki ensi sijasta ja kärkeen päästiin v 1951 sekä 1957 jaettiin ykkössija Jyryn kanssa, joka piti mestaruutta hallussaan kokonaista 12 vuotta. 11 kertaa joukkueemme yliti kolmen parhaan joukkoon. Kun tyttöjen kilpailu tuli mukaan, sai seura tyttöjoukkueellaan I, II ja III sijoja, samoin ikinuoret olivat kärkipäässä 1962 ja 1964 ja saivat kakkossijan ensimmäisissä ikinuorten kilpailuissa 1958. Elli Särkkä sai jatkuvasti tunnustusta laatimistaan ja ohjaamistaan voimisteluohjelmista. Parhaan kilpailuohjelman laatijana hänet erikseen palkittiin 1952, 1956, 1957 ja 1971.

Yleensä seuran kilpailujoukkueet saivat eniten tunnustusta ilmeikkästä esityksestä, mikä monilta muilta puuttui teknillisen taidon rinnalta. Samoin ohjelmien omaperäisyys oli aina Jyväskylän valttia. Joskus niitä jo nimettiin elliäisiksi, mutta aina perään liitettiin maininta, että laatusana tarkoitti nimenomaan kiitosta. Vaativia oltiin kotonakin näiden kilpailuosallistumisten suhteen. Joskus lähetettiin omin kustannuksin, kun seuralla ei ollut tavallista matkarahaakaan antaa, kuten Turkuun 1955 (II sijaa tuomaan). Musiikkiinkaan ei ollut varaa, joten Elli säästi ohjelman tamburilla (ainoana kilpailussa) ja sai siitäkin kiitosta. Samoin oman pussin päälle matkasi joukkue Poriin 1960.

Kuten jo kilpailujen vuosittaiset sijaluvut osoittavat, voimakas innostuksen ja toiminnan kausi jatkui keskeytymättä seurassa. Jäsenmäärä kiipesi toiselle sadalle. 20-vuotisjuhla vuoden 1947 maaliskuussa oli mukava pitää Ruotsin matkan loisteessa. Kilpailuohjelma, perusvoimistelu ja ilmaisuvoimistelu olivat kovaa antia juhlassa, kun lisänä vielä olivat uudet tanssit. "Loistelijaita esityksiä ja salintäyteinen haltioitunut yleisö" kirjoitti Työn Voima ja Keski-Suomen Työ omasta puolestaan otsikoi "Oloissamme harvinaiseksi liikuntajuhlaksi" selostuksensa juhlasta. Juhla uusittiin ja jälleen oli täpösen täysi sali suosiotaan jakavaa yleisöä. 20 vuotta oli nostanut eläjäksi epäillyn pienen yrittäjän kunniaan, joskaan ei erikoisempaan kultaan. Nimeä oli, mutta talouden kanssa kamppailtiin jatkuvasti, sillä uudet ohjelmat maksoivat ja niihin puvut usein vieläkin enemmän. Oltiin niin nimekkäitä, että näillä alueilla ei ollut varaa tinkiä. Siksipä näytökset uusine ohjelmineen tuottivat lähes aina tappiota täysistä saleista huolimatta. Nuo vuosittain yli sadan nousevat ohjelmakerrat toisten juhlissa tasoittivat tileja ja olivat tarpeen silloinkin, kun väsymys uhkasi. Yleensä valituksia ei kuultu ja Lahja Nykänen, pikkutyttönä jo 5-vuotisjuhlassa esiintynyt, valiovoimistelija ja nykyinen tyttöorkestraaja sanookin, ettei sellaista valitella, mihin vapaaehtoisesti mennään. Ei hänellä ollut varaa valittaa silloinkaan, kun elämä oli niin täynnä harjoituksia, että kihlajaiskahvikin piti hörpätä harjoitusten välillä työväentalolla.

Seuran omat turneematkat olivat jääneet pois ja tilalla olivat Kaiken kansan juhlat ja osuuskauppajuhlat, joissa jokin ryhmä aina vuosittain esiintyi. Piirijuhlat, työväen maakuntajuhlat ja ay-liikkeen tilaisuudet seurasivat toisiaan ja niin työtä riitti, teatterin operettien vaatiessa tanssiryhmältä paljon iltoja. Joskus teatteri antoi seuralle vapaalippuja kiitokseksi uurastuksesta. TUL:n toiminta oli kokonaisuudessaankin kovasti myötätuulella, ja

eräinä vuosina pidettiin piirijuhlat kahdessa paikassa eri puolilla laajaa piiriä. Seuran ohjelmanumerot kuuluivat lähes jokaisen juhlan ohjelmaan. V 1948 Työvään Ohjelmapalvelu piti katsastusta Helsingissä, jonne seuran tanssiryhmä pistäytyi, ja ulkomaalaiset ohjelmien valitsijat jo suunnittelivat Jyväskylän tyttöjen "vientiä" Ruotsin kansanpuistojen ohjelmiin, jos samaan ryhmään saataisiin muitakin esiintyjiä. Tuuma kuitenkin jäi, onneksi omalle seuralle. Vähemmän aikaa vei 1949 syksyllä 19 juhlan sisältävä SAKn kiertue Kymenlaaksossa. JTNVn kolmihenkinen ryhmä huolehti kiertueen liikuntaohjelmasta. Jonkin ajan kuluttua kotkalaiset halusivat seuraa liikuntanäytöksen pitäjäksi. Juhla oli jätettävä monien kiireiden vuoksi.

Vuoden 1949 helmikuussa maan tunnettu tanssitaiteilija ja ohjaaja Toivo Niskanen piti 40-vuotistaiteilijajuhlansa Kansallisteatterissa Lucia Nifontovan, Elsa Sylvesterssonin ja Kari Karnakosken ym. esittäessä hänen numeroitaan. Maestron pyynnöstä seuran Sylvi Piilonen, Helvi Puukko ja Kyllikki Leppänen esittivät Niskasen Buddhan, jota Keski-Suomessa oli esitetty Epäjumala-nimellä. Numero oli toistettava, ja mm. Nya Pressen kirjoitti: "Suurin menestys oli kolmen nuoren Jyväskylästä kotoisin olevan naisen erinomaisen hyvin harjoitetulla Buddha-esityksellä. Siinä oli tarkkuutta ja valmisteltua yksityiskohtaisuutta, josta oopperamme balettiryhmä voisi ottaa oppia." Tämä erikoinen Buddha inspiroi Rakel Jylhän kirjoittamaan numerosta runon, josta kohta:

Vain värähdys sormen
ja vavahdus luomen,
ja salatut rattaat kiertonsa alkaa
aivoissa Buddhan.
Salvat väistyvät,
sillat luodaan
ylitse kuilujen,
ihmistä kahlitsevain.

Oli myös jännittävää ja huolekasta olla naisten joukkuevoimistelimestaruuskilpailujen emäntänä 1951. Se vaati edeltä käsin jo paljon työtä koko seuran jäsenistöltä, kun samaan aikaan valmistauduttiin myös itse kilpailemaan. Voitto kotiin oli kuin huumaava palkinto.

25-vuotisjuhlaa voitiinkin viettää tunnetun ja tunnustetun julkiksen tavoin, vaikkei kukaan tuollaista nimeä vielä silloin käyttänyt. Helmikuun 24 p:nä 1952 juhla pidettiin ja sen monien uusien ohjelmanumeroiden rinnalle tuotiin Huhu, joka esitettiin 206. kerran, ja siksi ohjelmassakin oli numeron nimenä vain arvoituksellinen 206. kerta". Tässä juhlassa jaettiin myös ensimmäisen kerran Matti Särkän suunnittelema ansiomerkki 3 perustajajäsenelle ja 10 muulle ansioituneelle. Merkistä oli vuodesta 1936 alkaen usein puhuttu kokouksissa. Nyt se hohteli perustajajäsenten Lyyli Heinäsen, Ida Minkkisen ja Anna Mäkisen sekä jäsenten Sylvi Piilososen, Martta Joutsin, Anni Viimannin, Alli Raatikaisen, Elli Särkän, Aino Huismanin, Meeri Ahosen, Rauha Seppäsen, Sylvi Sillanpään ja Lahja Nykäsen rinnassa. Kaikki seuran voimistelijoina, ohjaajina ja/tai toimihenkilöinä jo siihen mennessä pitkän sarjan kyntäneitä. Merkin säännöt oli laadittukin sellaisiksi, että merkin voi saada vain ansiosta, ja siksi sitä on kautta vuosien arvostettu.

Voimistelu oli yhä keskeisellä sijalla. Joinakin vuosina tuli mukaan urheilusta kiinnostuneita, ja 16 vuoden tauon jälkeen v 1946 uskallettiin tosimelellä viestikilpaan ja saatiin piirin kilpailussa ensi sija 4x100 m viestissä sekä yleiskilpailuissa 100 m matkalla kolme ensi sijaa Helvi Puukko, Aune Laiho ja Leila Tuovi järjestyksessä. Myös v 1950 piirijuhlilla Jämsässä juostiin naisten 4x100 m viestissä kärkisijalle 5 joukkueen kilvassa. Jälleen oli menevä pitkä rivi vuosia ennen kuin urheilusta puhuttiin, aina kuntoasian esille tuoviin vuosiin. Mutta sitä ennen oli tapahtuva paljon seuran historiassa.

OLYMPIALAISISTA KANSAINVÄLISILLE
KENTILLE

Vuodet 1952-76

Ja sitten tulivat nuo kaikkien suomalaisten ikiomat olympialaiset. Jo kesäkuun 12 pnä Työn Voima tiesi kertoa, että kolme voimisteluhjelmaa on Jyväskylän Työväen Naisvoimistelijain urakkana näissä kisoissa. Pallovoimisteluun oli seuran joukkue valittu ainoana keskisuomalaisena, 12-henkinen ryhmä osallistuu massaohjelmaan ja oma Elli Särkän kilpailuohjelma on ohjelmassa Kansallisteatterin juhlassa kansainväliselle kutsuvierasjoukolle.

Oli jälleen harjoittelemista. Näiden olympiaohjelmien "kenraali-harjoitus pidettiin sitten seuran järjestämässä "Kinttukimarassa" Lounaispuistossa, jonne marssittiin kaupungin halki esiintymispuuissa torvisoiton tahdissa. Lehdet antoivat varauksettoman tunnustuksen vaihtelevasta ja hyvin läpiviedystä ohjelmasta, ja lähes 2000-päinen yleisö puolestaan takasi sievoisen taloudellisen tuloksen.

Oli myös muuta puuhaa, sillä olihan oltava olympiasoihtua vastaanottamassa ja kuljettamassa omalta osalta. Soihtu saapui Jyväskylään - Helvi Puukko kuljetti seuran osuuden Puistokadulla Kaija Ahokkaan ja Aune Minkkisen kanssa. Molemmat kaupungin naisseurat olivat kunniavartiossa kaupungintalon edustalla, missä pidettiin soihtujuhla molempien naisseurojen myös esittäessä ohjelmansa. Soihtu jatkoi matkaansa seuraavana päivänä Helsinkiä kohden, jonne myös seuran esiintyjät lähtivät sinivalkeisissa edustusleningeissään. Kiitosta tuli Kansallisteatterin numerosta. Esittäjistä sanottiin, että he olivat TULn joukkueista pisimmälle kehittyneet nimenomaan keskustaliikunnassa. Kirjoitettiin myös, että tyttöjen esitys oli kuin raikas tuulahdus tasaisesta sarjasta poikkeavan ohjelmansa ansiosta. Hilma Jalkasen tytöt saivat kovasti kiitos-

ta, samoin tanskalainen voimisteluryhmä. Kaksi näytöstä yhden päivän aikana täpötäysille katsomoille oli suurta urheilujuhlaa, puhumattakaan stadionin yhteisesityksistä.

Yhä useammin mm. joukkuekilpailujen aikana alettiin puhua keskustaliikunnasta. Naisvoimisteluun oli rytmillisen voimistelun valtaantulon jälkeen vähitellen tullut enemmän koko kehon työskentelyyn pyrkivää ilmettä. Eivät vain kädet liikuttaneet käsiä, vaan koko vartalo oli käsien liikkeessä mukana, samoin kaikissa liikkeissä eli koko keho. Seuran voimistelijat omaksuivat pian uuden tyylin ja tottuneina eläytymään ja harjoittelemaan ohjelmat valmiiksi asti saivat tällä saralla tunnustusta seuraavien vuosien aikana.

Yhtämittaista nousua kuuluisuuteen tuntuikin seuran toiminta olevan seuraavina vuosina. Olympialaisten jälkeen TUL:n kansainväliseen toimintaan tuli myös naistoimikunnan kohdalta vilskettä ja vipinää. Olihan jo käyty Tshekkoslovakiassa - JTNV:n Helvi Puukko voimisteluryhmässä - mutta lähivuosina saatiin pitää yhä useammin karsintakilpailuja parhaan edustusjoukkueen aikaansaamiseksi. Näillä karsinnoilla liiton naistoimikunta antoi samanlaisen mahdollisuuden kaikille seuroille. Joskus kyllä pyydettiin jo kutsussa suoraan määrätty seura, ja silloin noudatettiin tietysti kutsujen toivomusta. Ensimmäinen huomattava tapaus olympialaisten jälkeen oli kutsu Belgiaan 1953. 69 tytön karsinnoissa valittiin 9 voimistelijaa, ja huhtikuussa 12 hengen joukkue lähti Brysseliin, missä kansainvälisen työläisyurheilun kongressin yhteydessä oli suuri juhla suomalaisesityksin. Suomalaiset esittivät 8 numeron ohjelmansa myös Antwerpenin, Gentin ja Liegen työväentaloilla. Voimisteluojelma oli Elli Särkän laatima ja hän oli myös ohjaajana matkalla mukana. Karsintojen perusteella matkalla oli voimistelemassa seuran tyttö Kyllikki Leppänen (Rantanen), ja kovin iloisina matkalaiset palattuaan tekivät selkoa voitoistaan kotikaupungin lehdelle.

Saman vuoden joulukuussa oli Aune Minkkisen (Laiho) vuoro pakata matkalaukkunsa ulkomaanmatkalle. Tällä kertaa TULn 8 suomalais-ta voimisteli Budapestissa 2500 katselijan osoittaessa suosiotaan tytöille. Varsinkin pallo-ohjelma oli niin suosittu, että pallot jätettiin lahjaksi isännille. Aune Minkkinen oli Ida Minkkisen tyttärenä ensimmäinen toisen polven työmyyrä seurassa ja piiriohjaajana hän saman vuoden aikaan teki työtä valmistellen seuroissa tulevan vuoden liittojuhlaohjelmaa.

V 1954 kohokohdaksi muodostui TULn IV liittojuhla näytöksineen ja kilpailuineen. Liittojuhlamarssiin osallistui 40.567 voimistelijaa ja urheilijaa. Voimisteluesityksissä oli jo lauantain avajaisjuhlassa 10.000 tytön ja pojan voimisteluesitys. Pääjuhlassa sunnuntaina saman verran yleisöä kuin marssijoitakin, joten kaiken kaikkiaan liittojuhla muodostui TULn toiminnan huippukohdaksi. Kauppakorkeakoululla oli naisten voimistelunäytös, jossa seuran Pyrrhikhe ja itämainen tanssi saivat jälleen selostajilta maininnan "mestareita alallaan".

V 1955 toukokuussa pidettiin juhla, jonka kaikki liikuntanumerot olivat Elli Särkän laatimia ja musiikin sovitus ja säestys Sylvia Lehtoranta-Pietilän. Tilaisuudesta puhuttiin pitkään, niin innostava se oli.

Vuoden 1955 TULn K-Sn piirin vuosikokouksen otsikkona oli TUL säilytettävä itsenäisenä! Oli alkamassa erimielisyyksien sarja, mikä TULssä alkoi suhtautumisessa ns. Valtakunnanliitto-suunnitelmaan. Erimielisyydet levisivät SAKn ja Sos.dem. Puolueen piiriin aiheuttaen kaikissa rinnakkaisliittojen synnyn aikanaan.

Naisvoimistelijoiden kohdalla riita ei kulkeutunut pahemmin edes kokouskeskusteluihin. Pysyttiin TULn itsenäisen toiminnan kannalla ja tehtiin entiseen tapaan työtä voimistellen ja esiintyen niiden järjestöjen juhlissa, jotka ohjelmaa pyysivät. Sodan jälkeen työväenliikkeen kahtiajaossa ei myöskään sen kummemmin

seurana riideltty. Päin vastoin, sen ainoan kerran, kun asia oli jollain tavalla esillä, päätös oli, että ohjelmaa annetaan kaikille järjestöille, jotka sitä pyytävät. Samaan tapaan nytkin jäi suhtautuminen jakautumiin jokaisen omaksi henkilökohtaiseksi asiaksi. Seura teki työtä TULin rintamassa.

Seuralle tuli jälleen kutsu kansainvälisille kentille. Nyt kutsuttiin seuran koko joukkue kilpailemaan Itävallan sikäläisen työväen urheiluliiton ASKÖn kansainvälisiin kilpailuihin. Suomesta kutsun sai Lappeenranta ja Tampere Jyväskylän lisäksi. Seurasta lähti heinäkuussa 6 voimistelijaa ja ohjaaja voimisteluohjelman laatija Elli Särkkä matkaan. Näille sikäläisille 60-vuotisjuhlille osallistui Suomesta myös 400-päinen retkikunta turisteina, mukana seuran kaksi jäsentä. Seurasta liiton naisohjaajaksi siirtynyt Helvi Puukko ohjasi pääjuhlan 16 voimistelijan edustusjoukkueen. Matka esiintymisalueen Grazissa ja käynteineen Wienissä oli jälleen muistorikas helmi seuralle sekä mukana olleille jäsenille. Tuliaisina kilpailuista oli arvosana 'hyvin hyvä'.

Sitten alkoi jälleen kova arkinen aherrus. Liiton joukkuevoimistelumestaruuskilpailujen paikaksi määrättiin Jyväskylä 1956. Huhtikuussa pidettiin Työväen Teatterissa ensin seuran oma liikuntajuhla lauantaina, ja sunnuntaina oli tuo kova ottelu, jossa seuran joukkue vain 0,10 pisteen erolla hävisi Jyrylle. Elli Särkälle jälleen parhaan ohjelman palkinto. 30 ikävuottaan lähenevä JTNV oli Gean, Greta Rajala-Rinteen mielestä elämänsä kunnossa, niin kuin vain kypsään ikäänsä ehtinyt voi olla, kuten hän TULin Naisten Urheilulehdessä kirjoitti.

Kilpailijien aikana oli jo tiedossa, että tällaisten monien hyvien seurojen kanssa voidaan lähteä myös omiin naisten "liittojuhlisiin". Oli toki naisten toiminta paljon kilpailuja laajempaa. Ne hän toivat esiin vain 'valioiden' kovan tason koko maan ja kansainvälistäkin voimistelua ajatellen. Niinpä sitten omat TULin naisten

ensimmäiset liittopäivät pidettiin Tampereella kesäkuussa 1956. Niistä tuntui muodostuvan heti täysosuma. Viitisentuhatta osanottajaa ja tietysti runsaasti yleisöä sekä juhlararssia että juhlia seuraamassa. Pääjuhla tyttöjen ja naisten sekä valioiden voimistelunumeroin oli päätapahtuma, ja ensi kerran nyt olivat mukana myös ikinuoret karkeloiden oman ohjelmanumeronsa. Seurasta oli kaikkiin massaesityksiin ryhmät. Päiviin liittyi kolme liikuntanäytöstä sisätiloissa. Elli Särkän kilpailuissa kunnostautunut voimisteluohjelma, Huivitanssi ja ikinuorten riemukas Plankkaripojat olivat seuran anti näissä tilaisuuksissa.

Hyvin oli kanttia pitää seuran 30-vuotisjuhla tunnetuna ja tunnustettuna. Ennen omaa juhlaa käytiin esittämässä Kansallisteatterissa TUL:n Päivän tilaisuudessa Ellin laatima voimisteluohjelma. Samoin hankittiin maaliskuussa Helsingissä Jyryn kanssa jaettu ensimmäinen sija mestaruuskilpailuissa. Kekseliäisyydestä, taiteellisuudesta, liikunnallisuudesta ja suorituksen näyttävyydestä kiitettiin ohjelmaa ja 'Ellille varauksetta erikoispalkinto', kuten Demari kirjoitti. Nämä kilpailut olivat 10-vuotiskilpailut ja niiden yhteydessä liiton naistoimikunnan sihteeri Naisten Urheilulehdessä paikasi alkuvaiheisiin ja mainitsi kilpailujen alkaneen siitä, että "seuroissa alkoi olla liiallista vapautta voimisteluohjelmissa. Se tarkoitti, että sitä parempaan ohjelmaa pidettiin, mitä tanssillisempi se oli, ja raja voimistelun ja tanssin välillä oli häipymässä. Oli tuotava saleille jälleen ryhdin, kurin ja täsmällisyyden sekä vanhojen hyvien perusliikkeiden merkitys jo salien harjoitustunneilla." Taso nousikin kovasti 10 vuoden aikana, vaikka lähes kaikissa kilpailuryhmissä joukkueiden jäsenkasvot muuttuivat tuona aikana.

Kahden mestaruuden juhlaksi eräät lehdet leimasivat sitten 30-vuotisjuhlan 1957. Nyt oli jo toimittu niin pitkät ajat, että muruja muistojen vakasta sopi ohjelmaan, nuo suositut Huhu, Epäjumala, Poloneesi ja Czardas sekä aivan alkuajoilta Hevosleikki ja It-

kevä huilu. Usina esitettiin Kiinalainen tanssi, ikinuorten ratkiriemukas Matkalla kyöpeliiin ja monia muita. Tietysti voimistelukilpailun voittajaohjelmaa seurattiin nyt omassa kaupungissa silmäkovana.

Sitten tuli 1958 Turun kilpailujen jälkeen TUL:n naistoimikunnalle kutsu Belgiaan. Matkalle lähti 52 hengen joukko, jossa oli 18 valiovoimistelijaa ja 29 tanhujen esittäjää. Esiinnyttiin mm. Brysselin maailmannäyttelyssä 20 000 katsojalle ja kilpailtiin 4 joukkueella kansainvälisissä mittelöissä. Kolme ensimmäistä sijaa ja Israelin joukkueen jälkeen 5. sija oli suomalaisilla tuloksena. Elli Särkkä ohjaajana oli harjoituttanut joukkoja 6 tuntia päivittäin ennen lähtöä ja hänen ohjelmansa peri I sijan 98,5 pisteellä. Tytär Ritva Särkkä oli tulkkina ja voimistelijana nyt mukana. Lisäksi olivat mukana Lahja Nykänen ja Anneli Pykäläinen voimistelijoina sekä Schura Tammisen säestäjänä. Anneli Pykäläinen oli ollut liiton näyttömatkalla Neuvostoliitossa v. 1957.

Itävallan ASKÖ:n liittujuhlat, joissa oli edustajia 13 maasta, oli seuraavana vuonna TUL:n naisjoukkueen matkan määränä. Jälleen olivat äiti ja tytär Särkkä matkassa ja Ellin voimisteluohjelma Eevi Kaasisen keilaohjelman ja Maija Varmaalan liittujuhlaohjelman rinnalla.

Viides TUL:n Liittujuhla 1959 edelsi samassa heinäkuussa Itävallan matkaa. Oman liiton juhla oli jälleen hieno joukkojen näyte. Jo Joukkojen juhla pallokentällä lauantaina iltapäivällä oli komea tasavallan presidentin seuratussa juhlaa tiiviisti. Kaikkialta maasta saapuneet naiset ja ikinuoret yhdessä esittivät 18.000 katsojalle Taimi Hirvosen laatiman ohjelman. Nyt käytettiin liinoja naisten ja hernepusseja nuorten ohjelmien tehosteina. Hirvosen ja Varmaalan lisäksi kiitettiin myös Rauni Koskista ja Elma Pyyköstä hyvien ohjelmien laatijoina. Kulttuuritalon konserttisalissa esiintyivät seuran tytöt Czardaksella ja kaikkiaan 88 naista, ikinuorta

ja tyttöä oli mukana pääjuhlan yhteisesityksissä.

Kuusikymmenluvun ensimmäiset viisi vuotta olivat vuorottaista joukkuekilpailua ja ulkomaanmatkaa TULn naistoimikunnalle ja myös Jyväskyläläiselle naisseuralle. Ainahan joku tytöistä, jos ei koko joukkue, oli matkalla. Turussa naisten II liittopäivillä 1961 oli mukana 61 ja VI liittojuhlilla 1963 matkaan lähti 83 seuran jäsentä. JTNVn joukkue kilpaili Porissa 1960 aikaisempaa vähäisemmin menestyksin. Varkaudessa kahta vuotta myöhemmin oli kolme joukkuetta mukana. Olihan ikinuorilla vireää toimintaa, ja tyttöjen jäsenmäärä 180 ylitti naisten 163 luvun. Varkaudesta tuotiinkin ikinuorten jaettu kärkisija ja naisten ja tyttöjen hopeat. Jos Varkaudessa ikinuorten piti jakaa kulta, Tampereella se kirkastettiin omaksi 1964. Tytötkin saivat nyt kultaa ja valiot hopeaa. Vielä Helsingissä seuraavana vuonna tytöt alle 16 v. saivat toisen sijan. Läänin nuorten harrastuskilpailussa 1963 tytöt olivat niinkään kunnostautuneet saaden alle 16 v. sarjassa ykkössijan.

Koko valiojoukko matkasi DDRn Rostockiin Itämeren viikon urheilujuhlaan 1962. Esiintymisiä oli useita Ellin ohjelmalla ja johdolla. Elli olikin sitten liiton palkintomatalla Leipzigissä seuraavana vuonna. Sitten oli TULn naisjoukkueen matka Pariisiin Ritva Särkkä-Bergström matkan johtajana. Kanadassa oli Ritvan ohella voimistelemassa Pirjo Sillgren 1964 ja sai seuraavana vuonna piirin parhaan urheilijan palkinnon nimenomaan voimistelusta. Tshekkoslovakian 3. Spartakiadi pidettiin Prahassa 1965, ja siellä oli seurasta 4 voimistelijaa ohjaajana Elli Särkkä, jonka voimisteluohjelma herätti huomiota nimenomaan "puhtaan voimistelun edustajana" ja ohjelma filmattiin somasti keskiyön tunteina.

Tshekkiläiset voimistelun taiturit olivat puolestaan vierailulla TULn Naisten III Liittopäivillä Jyväskylässä 1966. Päivien emännöyys antoi K-Sn piirin tytöille paljon huolta. Maaherra Eino Paloveden suojeleuksessa ja katsannon alla pidettiin yhteinen lii-

kuntanäytös ensimmäisenä Helluntaipäivänä yliopiston juhlasalissa. ja toisena päivänä pääjuhla Harjulla. Korokekeskustelu Eläketurvajärjestelmä naisten kannalta suoritettiin työväentalossa ja lukuisat kilpailut eri puolilla kaupunkia. Oli lento-, kori-, pöytätennis-, telinevoimistelu-, yleisurheilu- ja uintikilpailut. Tshekkiläinen joukkue korkeatasoisilla esityksillään antoi pohdiskelun aihetta jälkeenkimpäin, ja selostuksissa nostettiin JTNVn Tilkkuvakka ja Idean palautuminen elävyydessään lähimmäksi vierailijoiden taitoa eläytyä esitettävänsä.

Jo kuusikymmenluvulla alkoi Jyväskylästä muodostua tärkeä kongressien ja keskusjärjestöjen kesäisten juhlien paikka keskeisen sijaintinsa ja kauniitten järvimaisemiensa ansiosta. Seuran ohjelma-numeroita pyydettiin jatkuvasti näihin juhliin. Usein jo tilaaja nimesi haluamansa ohjelman, mm. Tilkkuvakkaa pyydettiin usein. Jyväskylän televisioaseman vihkiäisissä esiinnyttiin 10.2.62. Maijanjenkka ja Itämainen tanssi televisioitiin. Kaupungin 125-vuotisjuhlassa Liikunnan ja lausunnan illassa Lounaispuistossa esitettiin kolme numeroa. V 1964 televisiossa TULn naisten ohjelmassa JTNVn osuus oli Kultaansa ikävöivä, Skottilainen tanssi ja voimisteluo-ohjelma.

Ei ihme, että seuran 40-vuotisjuhlia oli kaksi pidettävä perättäin, kun juhla-aika 9.4.67 koitti. Voimisteluo-ohjelmat ja 7 tanssi-numeroa oli luja urakka esiintyjille, mutta kaikki meni hyvin ja arvostelut kiittivät jälleen. Seuran valiot kansikuvatyyttöinä ja upeissa värikuvissa TULn Joulussa 1964 ja 1966 olivatkin hyvää mainosta sekä seuralle että vuosijuhlalle, vaikka ne tuskin sitä varten olivat kunnian saaneet. Jesenmäärä seurassa oli kymmenluvun puolivälissä jo lähellä 400 ja kohosi korkeimmilleen 1969 ollen 587 naista ja 98 pikkutyttöä, eli vain 14 alle 500. Kaikki eivät haluneet olla juhlanumeroissa mukana, mutta suurin joukoin retkeiltiin ja jumpattiin, kuten jo tuolloin sanottiin. Kuka jäi

valiojoukosta pois, ohjasi ja kuntovoimisteli, valmisteli myyjäistöitä ja kävi kokouksissa. Seuran voimistelutunteja kertyi 203 sinä yhtenä vuonna. Usein etsittiin yhteisvoimin puvustosta aineksia uusiin asuihin, joita talkoilla ommeltiin. Puvut lohkaisivat aina uusien numeroiden kustannuksista suuren osan ja maksoivat mm. 40-vuotisjuhlaankin lähes tuhat nykymarkkaa. Ei ihme, jos vuosijuhlilla niiden kaksoisesityksistä huolimatta ei aineellisesti voittoisia tullutkaan. Jo 25-vuotisjuhlan puvut maksoivat 54.255 mk silloista rahaa ja 30-vuotisjuhlan, jolloin talkoita pidettiin pukujen uusimiseksi ahkeraan, 48.200 mk. Oli erinomainen asia, että ikinuoret jo 1950 rupesivat pitämään vakituisesti kerhoiltoja, joissa muun ohella valmistui myyjäistöitä, mikä tiesi pennosia seuran kassaan.

40-vuotisjuhlan jälkeen ei ohjaajilla ollut paljon hengähdystaukoa. Kesällä Suomesta matkusti 700 päinen joukko Itävaltaan ASKÖn 75-vuotisjuhlaan. Mukana oli valiovoimistelijain joukkue ja 100 jäseninen voimistelujoukkue, jonka Suomen lippu-nimisen ohjelman oli laatinut ja ohjasi Elli Särkkä. Suomen lippu "huokailutti" monituhatpäistä kansainvälistä kisayleisöä, kirjoitti selostaja suomalaisille lehdille. Samoin valiot esityksillään kilpailivat tšekittärien kanssa ns. Juhla-Akatemian "parhaimman tittelistä". Valioissa voimisteli seuran Leena Starck.

Sitten joulukuussa lemmikinsinisiin pukeutuneet suomalaiset valiovoimistelijat esiintyivät Antwerpenin kaupungin suuressa voimistelujuhlassa. Joukkue esiintyi Elli Särkän, Tuula Haapalehdon ja Rauni Koskisen ohjelmien ja 'yleisö osoitti niin raivokkaasti suosiotaan, että koko suuri halli oli yhtenä pauhuna'. Brysselissä joukkueen voimistelusta tehtiin 15 minuutin opetusfilmi yliopiston voimistelulaitosta varten. Televisiossa joukkue esiintyi kaksi kertaa ja Ritva Särkkä piti oppitunnin tyttöjen avustamana suomalaisesta naisvoimistelusta. Tällä kunniakkaalla matkalla oli

voimistelemassa seuran Tarja Tumanto, joka sai piirin parhaan naisvoimistelijan palkinnon 1968.

Näinä vuosina ulkomaanmatkojen lähentäessä eri seurojen voimisteliijoita toisiinsa alkoi muutenkin lähempi ja monipuolisempi kanssakäyminen tulla tyttöjen kesken. Aikanaan oli Pajulahti suurella innolla saatu pystyyn naisten urheilun tyyssijaksi. Se joutui miesten haltuun ja sitten kokonaan pois TUL:n käytöstä. Tampereen Näsinlinnassa voitiin pitää joskus kursseja, mutta Kisakeskuksen valmistuttua tuli kasvatustoimintaan oikein eloa. Voimistelunohjaajien kursseissa toinen seurasi toistaan. Yhä useammin kurssikeskukseen lähdettiin kokonaisiin autolastein luentoja kuuntelemaan. Pidettiin myös piireittäin naisten neuvottelutilaisuuksia, joissa keskusteltiin mm. kotien ja koulujen yhteistyöstä, sosiaalisesta kasvatuksesta jne. Haluttiin yhteiskunnallista tietoutta lisätä, vaikka voimistelu ja kuntoilu kuuluivat luonnollisesti ensisijaisiin aherrukseen. Yhteiset kilpailut olivat antaneet viitteitä voimistelun tasosta ja ideoista eri suunnista yhteiseksi omaisuudeksi. Mutta kurssikeskus keskeisin. Siellä oli alettu järjestää syksyisin TUL:n naisten retkeilypäiviä vaihtelevin liikunnallisilla toiminnoilla. V. 1969 aloitti JTNV siellä sarjan "seurat esittäytyvät" järjestämällä lauantai-iltana liikuntajuhlan riemukkaalla ohjelmallaan 350 eri puolilta Suomea saapuneille katsojille. Täpötäysi koko talo lienee lievä ilmaus kuvaamaan tilannetta naisissä naisten tempauksissa, niin suosittuja ne ovat olleet. Elli ja Ritva Särkkä ovat monet monituiset kerrat olleet ohjaajina kursseilla, samoin Lahja Nykänen.

Lähemmäksi nykypäivää tultaessa tuntuvat sanat ikään kuin loppuvan toiminnan seuraajalta. Ei niin, etteikö kerrottavaa olisi, mutta tuo hohdokas meno on saanut kaikki kauniit sanat eri lehdiltä vuosien varrella, ja tuntuu kuin toistaisi samaa. Tärkeää kuitenkin olisi viimeinen 10-vuotiskausi kirjoihin viedä varsinkin

siksi, ettei siitä ole vielä olemassa historiikkia kuten aikaisemmista ajoista ovat tiivistelmät arkistossa. Aikaisempaa vähemmän on myös lehtien palstoilla seuran toiminnasta, sillä Jyväskyläläisten lehtien Työn Voiman ja Keski-Suomen Työn sekä TUL:n naisten oman lehden Työläisnaisten Urheilulehden lakattua ilmestymästä toiminnan selostus kaukaisempien Kansan Lehden, Sosiaalidemokratian, Kansan Uutisten ja TUL:n varassa. Myös palstatilaa antanut Päivän Sanomat lakkasi. Keski-suomalainen on auliisti selostanut juhlia ja saavutuksia, mutta työväenlehtien tapaan se ei"elä mukana". Ei ihme, jos Kisakeskuksen tilaisuuksissa on mietitty keinoja oman lehden saamiseksi naisten toimista kertomaan. Sellainen on kuitenkin kaunis haave ainakin toistaiseksi, koska lehtien kuolemat ovat olleet tavallisimpia kuin uusien syntymät. Greta Rajala-Rinne oli TUL:n naistoimikunnan sihteerinä luonut monia vakiintuneita työmuotoja naisille. Hänen kirjoituksensa Työläisnaisten urheilulehdessä otettiin myös opiksi ja ojennukseksi mm. kilpailujen jälkeen. Anita Mauno tultuaan naissihteeriksi oli menettänyt kyllä oman lehden palstat, mutta oman pienen nurkkansa hän sai TUL-lehdessä ja yritti sitä myöten, samoin kuin seurojen ohjaajille ja virkailijoille toimitetun Osviitta-monisteen avulla pitää yhteyksiä naisiin. Anita'n aikana 1968 järjestettiin komea PR-kiertue maassa TUL:n naisvoimistelun huippujen esityksin. Leena Starck - hänkin toisen polven valiovoimistelija seuran riveissä voimistellen samaan aikaan äitinsä, seuran pitkäaikaisen puheenjohtajan Aune Starckin kanssa - oli voimistelemassa PR-joukkueessa. Elli Särkkä oli teknisenä johtajana ja monet ohjelmanumerot olivat hänen laatimiaan. 10 voimistelijaa kiersi Ellin ja Anita Maunon kanssa kymmenessä kaupungissa alkaen Turusta ja päättyen Helsinkiin Jyväskylän ollessa puolivälin paikka. Parempaa mainosta TUL:n 50-vuotisjuhlille ja liiton jäsenlahjakeräykseen tuskin olisi löytynyt. Kansan Lehdessä mm. Si-Ja kirjoitti koko käsityksensä naisvoimistelusta muut-

tuneen ja tehneen täyskäännöksen myönteiseen suuntaan. Selvä se, että TUL:n Joulun hemaisevat värikuvat saatiin tästä joukkueesta. Leena sai piirin parhaan voimistelijan palkinnon 1969. Elli Särkälle luovutettiin liiton naistoimikunnan juhlapöytäkokouksessa Suomen Urheilun kultainen ansioristi. Sitten seitsemäs liittojuhla kesällä 1969 oli 50-vuotisen TUL:n voiman ja tahdon ilmaus. Seurasta osallistui pääjuhlaan ja näytökseen 91 jäsentä. "Meitä oli 23839" oli 50-vuotisjuhlista tehdyn värikuvaselostuksen otsikkona. 150.000 hengen arveltiin katsovan tämän joukon marssia pääjuhlaan, jonka tyttöjen naruohjelma, ikinuorten ja veteraanien yhteisohjelma ja naisten esitykset olivat todella joukkojärjestön näyttävä aikaansaannos. Tasavallan presidentti Urho Kekkosen tervehdys juhlassa sisälsivät sanat: "Helppoja vuosia ei ole ollut, helppoja voittoja ei ole saatu." Ne kuvasivat TUL:n taistelua oikeudesta olla ja elää, ja ne ovat seuranneet myös tämän yhden seuran toiminnan kirjoittajaa kautta koko sen historian. Mitä enemmän silmiä hivelvän kevyiltä valiojoukon askeleet näyttävätkään, helpoilta ja keveiltä hypyt, sitä enemmän on pitänyt tehdä työtä tuollaisen kuvan aikaansaamiseksi. Työtä se on ollut myös muissa seuroissa, maakunnallisissa yhdyssiteissä, piirijärjestöissä ja niiden naistoimikunnissa. Keski-Suomen piiri saattoikin juhlaa liiton syntymävuonna, sillä piiri perustettiin heti oman liiton jälkeen. Piiri piti juhlapöytäkokouksensa keväällä ja 50-vuotisjuhlan marraskuussa. JTNV oli juhlan suunnittelussa mukana ja esiintyi eri numeroin. Juhlassa oli myös naisia ja miehiä alkua ajoilta sen aikaista voimistelua komennon mukaan esittämässä. Ja yleisöllä oli hauskaa katsellessa vanhaa, vaikka uusi olikin kaikkien mielestä se parempi vaihtoehto.

V. 1970 helmikuussa pidettiin toisen kerran Jyväskylässä naisten joukkuevoimistelumestaruuskilpailut. Nyt JTNV oli karsintasarjassa, koska kilpailuja oli jäänyt väliin. Valiot pääsivät sarjas-

saan hopealle ja ikinuoret ja tytöt pronssille. Samana vuonna pidettiin Varkaudessa 4 piirin urheilujuhla. Mukana olivat Savo, Saimaa, Pohjois-Karjala ja Keski-Suomi. Päävastuu liikuntaillan ohjelmasta oli seuralla. Toukokuussa oli TUL:n 11 jäseninen naisjoukkue esiintymismatkalla Neuvostoliitossa (Ukraina ja Moldavia). Mukana Leena Starck. Vielä marraskuussa 1970 seuran ryhmä matkusti Valko-Venäjän pääkaupunkiin Minskiin Elli Särkän laatimien ohjelmien ja ohjauksien esiintyäkseen maittemme välisen kulttuuriviikon yhteydessä. Valko-Venäjältä oli edellisellä vuonna ollut Jyväskylässä pidetyn yhteisen kulttuuriviikon anti, niin että nyt oltiin vastavierailulla kotikaupunkia edustaen. JTNV:n ryhmän johtajana oli Lahja Nykänen.

Vuoden 1971 voimistelukilvassa Helsingissä tuli valioille 3. sija ja tytöille 5. sija sekä Ellille jälleen sarjan parhaan ohjelman palkinto. Olikin aihetta antaa Suomen Kulttuurirahaston Keski-Suomen rahaston tunnustuspalkinto Elli Särkälle ja tunnustaa hänen työnsä keskisuomalaisena yli seura- tai muiden rajojen. Se ennakoi myös lähestyvää Ellin 60-vuotispäivää, minkä kunniaksi järjestettiin Yliopiston juhlasaliin seuran juhlanäytös 24.10.71, kulki Elli Särkkä-illan nimellä sikäli harhauttavasti, että jotkut luulivat, että Elli saa illan tulot, kuten taiteilijain juhlanäytöksissä on tapana. Seura ne sai, mutta kunniaa, kiitosta ja hyvää mieltä riitti juhlasalin täydeltä 750 hengeltä ja vielä seuraavina päivinä onnittelijoita kotiin saakka. Hyvin tyypillistä muuten Ellille, joka koskaan ei tuota kokosydämistä harrastustaan ole osanut panna markan kanssa kilpaan, - niin kuin ei puolisonsa Mattikaan, joka taiteilijana monet kerrat on avustanut seuran pukujen koristelussa ja taululahjoituksin. Illan ohjelma oli loistava, ja sellaiset ohjelmanumerot kuin Turhuuden markkinat, Siskonpeti ja Kuolleet lehdet olivat paljon enemmän kuin näpsäköitä liikuntanumeroita. Ne olivat luomisvoimaisen taiteilijan hyvään

ryhmään synnyttämiä tähtiä. Koko ilta jäi viimevuosien tähtihetkeksi, vaikka seuran toiminta on senkin jälkeen jatkunut monitoimisena. Seura sai myös läänin taidetoimikunnan tunnustuksena 1.600 mk, millä summalla taidetoimikunnan toivomuksesta ilta filmattiin.

Viime vuosina huippuun treenatun valiojoukon kokoaminen on tullut vaikeammaksi. Mm. Elli Särkkä-illassa oli 4 muualle muuttanutta seuran valiota "vieraillemassa". Nuoret opiskelevat ja valmistuminen vie ajan niin tyystin, että koviin harjoitustunteihin viikosta viikkoon ei ole mahdollisuutta. Nuoret kyllä haluavat pitää huolta kunnostaan ja voimistelusalalla käy jatkuvasti monenikäisiä. Siinä iässä, jolloin tentit eivät vielä paina päälle, jaketaan enemmänkin, ja Lahja Nykänen tyttöjen kanssa on saanut monta oman piirin tyttöjenkilpailun voittoa kotiin, samoin kunnia- ja tunnustusmainintoja läänin taidetapahtumissa. Vuonna 1972 tytöt selvisivät ohjelmallaan lääninkilpailuissa jatkoon valtakunnallisiin mitaloihin. Nuorten maata käsittävä taidetapahtuma pidettiin Jyväskylässä 1500 nuoren osallistuessa siihen musiikki- ja liikuntanumeroin. Seuran vanhempi tyttöryhmä Elli Särkän laatimalla numerolla kultaansa ikävöivä selvitti itsensä mitalille ja nuorempi voimistelussa kunniakirjalle ja mitalille Lahja Nykäsen ohjauksessa. Samana vuonna myös valtakunnallinen TUL:n Päivän juhla pidettiin Jyväskylässä. Juhlan ohjelma oli liikuntanumeroiltaan toisinto Elli-illasta, koska sitä oli monilta tahoilta toivottu.

Tampere oli puolestaan Naisten IV Liittopäivien paikka. 55 jäsentä lähti nytkin juhlan viettoon. 6230 TUL:n tyttöä, naista ja iki- nuorta osallistui juhlararssiin ja 5840 esiintyi pääjuhlan ohjelmassa. Myös Neuvostoliitosta 3-henkinen taiturimainen valioryhmä voimisteli itsensä katsojien sydämiin.

Keski-Suomessa pidettiin ensimmäinen piirin naisten liikuntajaajakoulu Yliopiston liikuntatieteen tiloissa. Seurasta oli mukana kolme tyttöä. 84 tuntia runsaan kuukauden aikana tietoa ja tai-

toa ja lopuksi todistus käteen. Elli oli mm. Kotkan seudulla Syke-tilaisuudessa oppia jakamassa. Jyväskylässä tilaisuuksia on myös pidetty. Kisakeskuksessa on vuosittain pyörinyt jatkuvasti ohjaajakoulutus. Jo ennen piirin koulua oli neljä seuran jäsentä siellä. Naisten viikon kunniaksi oli 3 erilaista kurssia naisia varten ja mukana olivat Aili Liukkonen, Lahja Nykänen, Pirjo Sillgren ja Kerttu Rahkonen. Ritva Bergström veti rytmiliikunnan ja välinekurs- sin opastaen "tulossa olevan uuden modernin voimistelun" hienouk- siin. Klassiseksi oli jo keskustaliikuntakin muuttunut ja sen rin- nalle on noussut moderniksi nimitetty entistä enemmän rytmin kans- sa yhteistyössä oleva liikunta, innostava mutta entistäkin vaati- vampi harrastajilleen. Tänä vuonna Pirjo Sillgren sai piirin par- haan voimistelijan palkinnon.

Vuoden 1973 helmikuussa esitettiin ohjelmaa Suomen ja Neuvosto- liiton yya-sopimuksen 25-vuotisjuhlassa Jyväskylässä. Osallistut- tiin tietysti 4 piirin yhteistapahtumaan Joensuussa 5 ohjelmanume- ron voimin. Maaliskuussa kilpailujoukkue matkusti Ouluun saakka. Muuttunut nuori joukkue sai kuudennen sijan. Kuitenkin mainittiin, että tytöistä on muodostuva tulevaisuuden joukkue ja Ellin ohjel- maa kiitettiin jälleen. Pirjo Sillgren oli ollut valioissa vuodes- ta 1951 ja Oulussa hän voimisteli kilpailuohjelmassa tyttärensä kanssa, minkä TUL:n naissihteerikin mainitsi kirjoituksessaan.

Jäsenistön fiilinki, yhteishenki oli erittäin hyvä monissa voi- misteluilloissa viikoittain. Yhtään ei oltu kateita niille, jotka uurastivat valioihin asti. Ajateltiin vain, että kaikille yhteisiä puuhia pitää löytyä enemmän. Tehtiinkin kävelyretkiä ja nyyttikes- timatkoja lähiseuduille. Kuntoliikunta tuli yhä enemmän päivän pu- heenaiheeksi, ja Kirsti Apilainen voitti kävelykertojen kilvan. Yhteishenki Tovereihin pelasi edelleen, ja pöytäkirjasta ilmenee, että "lupa oli saatu" käyttää Tovereiden kuntorasteilla olevia laa- tikoita merkintöjä varten kuntomatseilla. Edellisenä vuonna oli

pikkujouluunkin tullut niin paljon väkeä, että "monet jäivät nuolemaan näppejään", kun pullat loppuivat kesken. Oli lettukestejä ja saunaretkiä. Sitten päätettiin järjestää matka Leningradiin saakka. Monessa kokouksessa matkaa järjesteltiin ja lopulta se merkittiin täydeksi. Siitä huolimatta, että jo edellisenä vuonna myyjäistalkoita pidettiin 11 kertaa, niin että 110 henkeä niihin osallistui, ja myyjäisten tuotto oli mukava, ei kukaan ajatellut seuralta mitään pyytää. Kukin maksoi matkansa kuten jokaiselle liittojuhlille ja liittopäiville mentäessä. Vain kilpailujoukkueille seura maksoi matkat kahta kertaa lukuunottamatta.

Vuoden 1974 keväällä kilpailujoukkue matkasi Kotkaan, ja sieltä tuli nuorella valiojoukkueella neljäs tila. Nyt eivät tytöt olleet mukana, mutta TUL:n naisten voimistelulla lienee tulevaisuutta, koska kerrassaan 21 joukkuetta oli alle 13 v. sarjassa, 13-15 v. sarjassa 16 ja 17 vuotia tyttöjä 7 joukkuetta. Pirjo oli edelleen voimistelemassa ja myös Sveitsissä Bernissä liiton voimistelujoukkueessa. Seura järjesti rentoutumiskurssin Nurmelassa ja saunaretken Peurungan kuntoutuskeskukseen. Valiojoukko esiintyi piirin 55-vuotisjuhlassa Yliopistolla ja Sos. dem. Puolueen juhlassa Lahdessa. Ikinuoria oli mukana Lahdessa TUL-74 tapahtumassa. Tehtiin teatteriretki Tampereelle ja seuraavana vuonna ikinuoret menivät vallan Tallinaan saakka. Niin monipuolista oli toiminta ollut, että vuodesta 1971 lähtien voitettiin piirin seurojen naisten toimintakilpailu ja saatiin kiertopalkinto omaksi 1975. Seuraavana vuonna osallistuttiin TUL:n Nuorten Talvipäivillä Jyväskylässä järjestelytehtäviin ja seuran 13-15 vuotiaat saivat kunniakirjan tanssikilpailuisa Arja Kuoppalan johdolla. Naisten V Liittopäiville Turussa osallistuttiin. Seuran toiminta laajeni sikäli, että mukaan oli tullut myös jazz-ryhmä, jota ohjasi Arja Kuoppala ja lisäksi oli Huhtasuon koululta saatu kahtena iltana viikossa harjoitustilaa. Ehkä olisi mahdollisuus tilojen puolesta laajentaa enemmänkin toimintaa esi-

kaupunkialueille, mutta esteenä on ohjaajapula. Tällä hetkellä on 8 harjoitusvuoroa viikottain ja niissäkin on jo aika tekeminen.

Kuten on joissakin yhteyksissä tullut esille, on toinen polvi - ehkä kolmaskin - astunut toimintaan. Aune Minkkinen-Laiho, Ritva Särkkä-Bergström ja Liisa Starck sekä Pirjo Kilpinen-Sillgren ovat saaneet rinnalleen ja jälkeensä muut. Ida Minkkisen toinen tytär Anna-Liisa, Lahja Nykäsen Orvokki ja Tuulikki, Alli Tumannon Tarja ja Liisa, Kirsti Apilaisen Helena ovat voimistelleet ja ohjanneet. Toiset jatkavat seurassa, toiset ovat joutuneet työnsä vuoksi muualle ja jatkaneet uudessa olinpaikassaan, toiset siirtyneet katsomoihin, kuitenkin aina muistaen tuota seuratoiminnan aikaa mukavana.

Tällainen lähes vuosittain etenevä kertomus muodostuu helposti myös joidenkin henkilöiden nimien kertaukseksi, sillä aina toisten osaksi tulee tehtäviä, joissa näkyy muita enemmän. Heidät on syytä mainita, koska he vaikuttavat seuran historiaan ja merkittäviin tapahtumiin. Lyyli Heinänen ja Martta Joutsi olivat alkuvuosien nimet. Ilahduttavaa on, että Lyyli on juhlimassa 50 vuotista taivalta. Samoin Anna Mäkinen, voimistelija, näyttelijä, järjestötehtävien hoitaja vuosia. Niinikään Ida Minkkinen, kolmantena perustajajäsenenä mainittava, on kantanut vuosikymmeniä ohjaajana, puheenjohtajana ja muissa tehtävissä päivän kuorman ja helteen. V 1928 seuraan liittyneet tytöt Sylvi Piilonen ja Elli Särkkä ovat tunnettuja. Sylvin valiovoimistelijan ja "ballerinan" rooli kesti yli 20 vuotta jatkuen sitten ikinuorissa. Näyttelijänä hän on ollut usein vastuussa juuri tehtävän sisäistämisestä. Myös tilikirjat hänen 41 vuotta, puvusto vuosikymmeniä, tarkat leikekirjat ja valokuvat ovat tip-top arkistokunnossa. Hän asiantuntemuksellaan on voinut laatia tämän kirjasen tarkat tilastot. Elli Särkän luomisvoima ja ohjaustaito on vienyt seuraa kunniaan ja maineeseen. Taipuisa valiojoukko on toisaalta ollut se kenttä, johon luomisintoa on voinut soveltaa. Lahja Nykänen alkoi 10-vuotiaana 1931 ja jatkaa edelleen, nyt

tyttöjen ohjaajana ja kouluttajana myös piirin ja liiton lohkoilla. Hän on neljäs seuran jäsen Ellin, Sylvin ja Pirjon rinnalla, jonka valiovoimistelukausi ulottui yli 20 vuoden, Pirjon yli 20 vuotta, Anni Vikman seuran 13-vuotisena sihteerinä, pitkäaikaisena puheenjohtajana ja edustajana piirin ja liiton elimissä, samoin Rauha Seppänen mm. piirin naisjaoston puheenjohtajana ja seuran urheiluharrastuksen hyväksi työtä tehneenä ovat kiitoksen ansainneet. Kirsti Apilaisen työnä on ollut tyttöjen ohjauksen ohella piiriportaan toimintakenttä. Kerttu Rahkosen ohjausillat ovat joskus kestäneet "tunnista tuntiin". Aili Liukkonen on joutunut kaikkeen, valiovoimistelijaksi, puheenjohtajaksi, sihteeriksi, ohjaajaksi, jytäjumpan näyttäjäksi ja ties vielä miksi vuosien edelleen kulkiessa. 30-luvulta saakka ovat mukana puuhanneet Aino Huisman, Saara Rautainen ja Aili Raatikainen. Nyt vastuuta kantaa puheenjohtajana äskeisten vuosien sihteeriksi Anna Eriksson. Kymmenet tytöt ovat pitäneet seuraa toiset koko elämänsä tärkeimpänä, toiset harrastuksensa yksönsä, eikä kukaan voi laskea yhteisten tuntien määrää. Ikäänkuin näiden tuntien hyvitykseksi on seuran ansiomerkin saanut 45 jäsentä, liiton 21 ja piirin 9 jäsentä, sekä Suomen Urheilun ansiomerkin 5 jäsentä.

Yhä enemmän on viime vuosina keskusteltu siitä, kuinka pitkälle seuroissa on eriytyminen vietävä. Naisseurat ovat ottaneet voimistelun yhä kiintemmin "leipälajikseen" ja urheilu naisten kohdalla on jäänyt sekaseurojen miesten määräysvaltaan. Silloin tällöin tämä on saanut aikaan purkauksen Kisakeskuksen palaverissa, ja on vaadittu piiri- ja liittoportaankin päätäntäelimiin naisten ääntä. Joskus on myös keskusteltu siitä, pitääkö seurassa vielä olla joku "yleistäti", joka hääriä voimistelun ohjauksesta kahvinkeittoon ja lipunmyyntiin. Onnellista on, jos tehtävät voidaan jakaa, mutta joukko pitää kuitenkin niin yhtenäisenä, ettei toisten tehtävien kustannuksella toisia aliarvioida. Mikään seura ei kauan toimi yh-

dellä valiojoukolla, olkoonpa se kuinka loistava tahansa. Jälki-
kasvusta on pidettävä huolta. Myös monet arkiset järjestötehtävät
on hoidettava. Olkoon kunnia myös niiden, jotka näin tekevät.

Jyväskylän kuva on nyt kaupungin valmistautuessa 140-vuotisjuh-
liinsa 1977 toinen kuin 50 vuotta sitten. Väkiluku on 62000 paik-
keilla. Korkeat kivimuurit hallitsevat kaupunkikuvaa, monien kou-
lujen uudisrakennusten, työväentalon uuden rakennuksen, vesilin-
nan, yliopiston ja muiden toimipaikkojen kuuluessa uuteen kuvaan.
Harjun rinteellä kiertää pururata kuntoilijain kiertäessä sitä,
valaistut hiihtoladut Laajavuori ensimmäisenä ja uimahalli toivot-
tavat kuntoilijat tervetulleiksi. 60 vuottaan kohta juhliva itse-
näinen Suomi on antanut kansalaisilleen lujin työväenliikkeen pa-
noksia turvallisuutta ja aineellista pohjaa enemmän kuin 20-luvul-
la osattiin toivoa. Kun yksi keskisuomalainen joukkue marssi 20-
luvulla avojaloin TULn I liittujuhlassa, se oli haaste tovereille
ja yhteiskunnalle. Kengät on nyt jalassa, mutta tie ei ole vielä
loppuun käyty. Toivoisi uusilla kulkijoilla olevan selvän tiedon
tästä.

LIITTEET JA TILASTOT

Liite 1

Pöytäkirja tehty Jyväskylän työväen Naisvoimistelijain perustavassa kokouksessa työväentalolla syyskuun 13 p:nä klo. 5 1926. kokouksen avasi Lyyli Heinonen.

1 §

Puheenjohtajaksi valittiin Lyyli Heinonen.

2 §

Sihteeriksi valittiin allekirjoittanut.

3 §

Keskusteltiin Katsotaanko tarpeelliseksi perustaa itsenäinen naisvoimistelu seura siitä joukosta, joka jo vuoden ajan oli Lakkityöntekijäin ammatti osaston aloitteesta pitänyt säännöllisiä voimistelu harjoituksia Puistokadun kansakoululla. Ja myöskin viime kesänä T.U.L järjestämille naisvoimistelun johtaja kursseille lähettänyt osanottajaksi Lyyli Heinosen. Keskustelun jälkeen yksimielisesti päätettiin perustaa itsenäinen naisvoimistelu seura ja liittyä työväen urheiluliittoon.

4 §

Nimeksi seuralle annettiin Jyväskylän työväen naisvoimistelijat.

5 §

Hyväksyttiin yksimielisesti liiton mallisäännöt käytettäväksi.

6 §

Jäsenmaksuista keskustellessa päätettiin niiden suuruudeksi 12 mk vuodessa, puolivuositain kantaen 6 mk kerralla. Sisäänkirjoitusmaksuksi 2 mk.

7 §

Valittaessa puheenjohtajaa seuralle olivat ehdokkaina, A. Mäkinen, I. Mäkinen, A. Hiironen ja Lyyli Heinonen ja niistä tuli valituksi L. Heinonen, varapuheenjohtajaksi A. Hiironen. Sihteeriksi allekirjoittanut.

8 §

Johtokuntaan tuli vakituisesti jäseneksi Anni Mäkinen, Hanna Nieminen, Elli Pitkänen ja Elli Ahonen ja varalle Tyyne Heinänen, Lyyli Viinikainen ja Aino Korpela.

9 §

Huvitoimikuntaan tulivat vakituisesti jäseneksi L. Viinikainen, A. Hiironen, A. Korpela, A. Mäkinen, Lempi Naronen, Impi Puukko Eva Tuominen, Martta Kovanen ja Sirkka Nykänen, varalle Hilja Heinonen Toini Pyyrynen ja Hulda Taipale.

Kokoonkutsujana Tyyne Heinonen.

10 §

Piirin puheenjohtajan huoleksi, joka oli kutsuttu kokoukseen, jätettiin seuran rekisteröiminen ja liittoon ilmoittaminen.

Pöytäkirjan vakuudeksi
Hulda Taipale

Liite 2

Puheenjohtajat

Ahonen (Noronen), Lempi 1935-37
Björn, Sylvia 1941-43
Eriksson, Anna 1976
Heinäharju (Noronen), Olga 1934
Heinänen, Lyyli 1926-27
Kaski (Puukko), Impi 1928-33
Liukkonen, Aili 1955-57, 1959-61
Lukkarinen (Virtanen), Impi 1944
Minkkinen Ida 1939-40, 1945-47
Seppänen (Korpela), Rauha 1938
Starck, Aune 1962-75
Särkkä, Elli 1948-49, 1958
Vikman, Anni 1950-54

Varapuheenjohtajat

Heinänen, Lyyli 1928, 1930-40
Hiironen, Anni 1927
Junttila, Anja 1947
Juurinen, Eeva 1952-57
Lukkarinen (Virtanen), Impi 1943, 1945
Minkkinen, Ida 1941-42, 1944, 1948-51
Nykänen, Lahja 1960-76
Särkkä, Elli 1946, 1959
Tuomainen (Lahti), Tyyne 1929
Vikman, Anni 1958

Sihteerit

Apilainen, Kirsti 1956-58
Eriksson, Anna 1973-75
Heinäharju (Noronen), Olga 1932-33
Hilli, Salli 1936-37
Keurulainen, Pirkko 1976
Lehto, Mirjam 1955
Liukkonen, Aili 1950-54, 1962-65, 1970-72
Lukkarinen, Katri 1966-69
Rautiainen, Anni 1934
Selin (Taipale), Hulda 1926-31
Starck, Aune 1959-61
Vikman, Anni 1935, 1938-49

Rahastonhoitajat

Heinänen, Lyyli 1933
Mäkinen, Anna 1926-29, 1934-35
Piilonen, Sylvi 1936-76
Siltanen (Sinervo), Sylvi 1931-32
Tuomainen (Lahti), Tyyne 1930

Puvustonhoitajat

Minkkinen, Ida 1940-57
Mäkinen, Anna 1930-37
Nykänen (Korpela), Lahja 1939-40
Piilonen, Sylvi 1958-76
Seppänen (Korpela), Rauha 1938
Tuomainen (Lahti), Tyyne 1929

Jäsenkirjurit

Ahonen (Noronen), Lempi 1932-33, 1938
Hilli, Salli 1934-35
Juurinen, Eeva 1948-57
Kortto, Bertta 1971-76
Mäkinen, Anna 1930-31
Pihl, Anja 1962-70
Pykälinen, Anneli 1958-61
Raatikainen (Joutsu), Allu 1938-47
Rantanen (Viinikainen), Lyyli 1926-28
Rautanen, Saimi 1936
Rautiainen (Ojanen), Saara 1939, 1942
Seppänen (Korpela), Rauha 1937
Tuominen, Eva 1929-30

Tilintarkastajat

Alsti (Ahlström), Alma 1927-69
Front, Fanni 1970-76
Laiho, Aune 1974-76
Lukkarinen, Pauli 1948-54
Niini, Erkki 1955-61
Piilonen, Sylvi 1934
Pöysti, Saini 1962-73
Rantanen, Emma 1927-33
Suuronen, Arvi 1936-47

Johtokunnan jäsenet

Ahonen, Elli 1926
Ahonen (Noronen), Lempi 1928-38
Ahonen (Paukama), Meeri 1940
Apilainen, Kirsti 1951-59, 1969-71
Björn, Sylvia 1941-43
Eriksson, Anna 1963-76
Hagman, Rauni 1975-76
Heininen, Liisa 1950
Heinäharju (Noronen), Olga 1932-38
Heinänen, Lyyli 1926-47
Heinänen, Tyyne 1926-28
Hilli, Salli 1933-37
Huisman (Lampinen), Aino 1938-40, 1946, 1954-72
Hurri (Minkkinen), Liisa 1955, 1957
Huuhtanen, Martta 1961
Jalava, Irma 1949
Joutsu (Raatikainen), Martta 1930-31, 1933-43, 1945
Junttila, Anja 1943-44, 1947
Jussilainen, Katri 1930, 1932
Juurinen, Eva 1948-58
Kaistinen, Elsa 1932-34
Kaski (Puukko), Impi 1928-33
Kautto, Bertta 1961-70
Keurulainen, Pirkko 1973-76
Kevätvirta, Sirkku 1976
Korpela, Aino 1926-27
Laiho (Minkkinen), Aune 1954-56, 1960
Lehto, Mirjam 1955
Lindgren (Saikkonen, Paula 1941-42
Liukkonen, Aili 1947-57, 1959-68, 1970-76
Lukkarinen (Virtanen), Impi 1943-45
Lukkarinen, Katri 1960, 1966-69
Minkkinen, Ida 1929, 1938-42, 1944-54
Mäkinen, Anna 1926-37
Nelin (Hiironen), Anni 1927
Niemelä (Lindqvist), Taimi 1946-48
Nieminen, Hanna 1926-27
Nurminen, Aino 1936-38
Nykänen (Korpela), Lahja 1942-45, 1951-76
Ohvanainen, Tuovi 1972-74

Oittinen, Helvi 1962-64
Paunonen (Turjanmäki), Helinä 1946
Pihl, Anja 1955, 1963-67
Piilonen, Sylvi 1928, 1930, 1934, 1936-76
Pitkänen, Elli 1926-27
Posti (Ahokas), Kaija 1948, 1950-52
Puukko, Helvi 1947-50, 1953
Pykälinen, Anneli 1958-67
Raatikainen (Joutsu), Allii 1931-32, 1936, 1939-49, 1956,
1958-62

Rahkonen, Kerttu 1972-76
Rantanen (Leppänen), Kyllikki 1952-53, 1969-71
Rantanen (Viinikainen), Lyyli 1926-28
Rautiainen (Ojanen), Saara 1939-40, 1942-45
Selin (Taipale) Hulda 1926-32
Seppänen (Korpela), Rauha 1937-39, 1956-58, 1960-61
Sievinen, Rauha 1939
Sillgren (Kilpinen, Pirjo 1954, 1971-76
Siltanen (Sinervo), Sylvi 1931-32
Sörck, Aune 1951, 1959-75
Sulkunen, Aino 1929
Suntioinen, Tyyne 1935
Syllgren, Alina 1931, 1933
Särkkä (Blåberg), Elli 1932-37, 1945-49, 1952-53, 1956-59,
1965

Tumanto, Allii 1962, 1968-76
Tuomainen (Lahti), Tyyne 1928-31
Tuominen, Eva 1929-30
Uronen, Kerttu 1941
Vainio, Eva 1968
Videnius, Helga 1928-29
Vikman, Anni 1935, 1938-54, 1957-59
Viuhko, Irma 1941

Ohjaajat

Ahonen (Noronen), Lempi 1930-38
Apilainen, Kirsti 1951-64, 1968-71
Bergström (Särkkä), Ritva 1962-65, 1969
Björn, Sylvia 1940-41
Chronos, Anneli 1970
Eirtola, Helena 1956-62
Heininen, Liisa 1950
Heinänen, Lyyli 1926-37, 1939-40
Hilli, Salli 1935-38
Hurri (Minkkinen), Liisa 1953-54
Huttunen, Terttu 1975-76
Hänninen, Pirkko 1970-71
Joutsu (Raatikainen), Martta 1929-44
Junttila, Anja 1943
Kaski, (Puukko), Impi 1930-32
Kuoppala, Arja 1974
Laiho (Minkkinen), Aune 1947, 1950, 1953-55, 1957-58,
1960, 1963-64
Lehto (Halinen), Mirjam 1947, 1950, 1953
Liukkonen, Aili 1946-47, 1950-76
Minkkinen (Korpela), Ida 1928, 1932-33, 1938-39
Niemelä (Lindqvist, Taimi 1945-47
Nykänen (Korpela), Lahja 1942-46, 1953-76
Nykänen, Orvokki 1964-65
Oittinen, Helvi 1964
Piilonen, Sylvi 1929-30
Pirtinmaa, Leena 1968-69
Posti (Ahokas), Kaija 1947, 1950-52
Pykälinen, Anneli 1966
Rahkonen, Kerttu 1972-76
Rautiainen (Ojanen), Saara 1939-42, 1944-45
Räty (Siekkinen), Anneli 1955-57, 1960, 1962
Sell, Raija 1958, 1960
Selosmaa, Anita 1964-65
Seppänen (Korpela), Rauha 1958, 1960-61
Sievinen, Rauha 1938-39
Sillgren, Pirjo 1973-76
Starck, Aune 1966-67
Starck, Liisa 1963, 1965
Särkkä (Blåberg), Elli 1932-40, 1942-46, 1950-76

Toiviainen, Raili 1951-52
Tumanto, Liisa 1972-73
Tumanto, Tarja 1967-68

Seuran ulkopuoliset ohjaajat

Will-Kiukkonen, Fred (tanssi) 1929, 1931
Hjorth, Arno (tanssi) 1931
Tiironkoski, Maini (voimistelu) 1933
Sarri, Tuulikki (tanssi) 1935
Kuosmanen, Elo (tanssi) 1936
Niemi (Eskelinen), Lempi (voimistelu, liikunta) 1938-43
1945-46

Laukkanen, Rauha (urheilu) 1940-41
Karto, Anitra (tanssi) 1941-42, 1944, 1946-47, 1949
Melkko, Unelma (voimistelu) 1942
Niskanen, Toivo (tanssi) 1943, 1944, 1949
Kukkula, Rauha (tanssi) 1944
Virtanen, Kaarlo (tanssi) 1950, 1954
Sylvestersson, Elsa (tanssi) 1952, 1957
Tuulos, Telma (tanssi) 1957
Virtanen, Tuulikki (tanssi) 1962
Rostedt, Irja (voimistelu) 1966
Lautamatti, Irja-Leena (tanssi) 1967
Riikkala, Raija (liikunta) 1967
Varmaala, Maija (tanssi) 1967
Kiiskinen, Anneli (voimistelu) 1969-70

Säestäjät

Borman, Heikki 1926
Aro (Lehtinen), Elsa 1928, 1944, 1952
Kolu & Hiljanen 1929
Virtanen, Uno 1929
Horpio (Horjander), Hannes 1930, 1944, 1952, 1954
Vaarto, Eino 1931-1938
Viljanen, Veli 1937
Takkula, Katri 1937-38
Saarinen, Veikko 1938-40
Lehtinen, Arthur W. 1941-42, 1944-49
Kuittinen, Onni 1942
Tammelin, Helvi 1942
Markowetz v, Marita 1942-45, 1952

Pakarinen, Esa 1945
Höglom, Aini 1946
Kauppinen, Antti 1947
Tammenlaakso, Maire 1948
Hintze, Dmitry 1949-51, 1956
Linjama, Riitta 1954
Lehtoranta, Sylvia 1955
Tähtinen, Schura 1957-62, 1964-71
Koivukari, Mirjami 1961, 1964
Hapuoja, Merja 1962-63
Palas, Irja 1966-67
Launonen, Kalevi 1971
Salospohja, Jorma 1972-74

Valiovoimistelijat (kauimmin mukana olleet)

Impi Kastti (Puukko), Hulda Solin (Taipale), Jenny Nieminen, Lempi Ahonen (Noronen), Olga Heinäharju (Noronen), Anna Mäkinen, Anni Nelin (Hiironen), Ida Minkkinen (Korpela), Elsa Järvinen (Kaistinen), Sylvi Piilonen, Tyyne tuomainen (Lahti), Martta Joutsu (Raatikainen), Allu Raatikainen (Joutsu), Tyyne Suntioinen (Kimiläinen), Elli Särkkä (Blåberg), Siiri Puputti (Mutanen), Salli Hilli, Sylvi Siltanen (Sinervo), Rauha Sievänen, Helvi Mattila (Hartikainen), Aino Huisman (Lampinen), Elvi Salonen (Hakonen), Aino Nurminen, Sylvi Sillanpää (Kilpi), Saara Rautiainen (Ojanen), Irma Viuhko, Lahja Nykänen (Korpela), Hilikka Torkkeli, Anja Juuttila, Kerttu Rahkonen (Pajarinen), Venla Salonen, Kerttu Uronen, Kirsti Apilainen, Kyllikki Rantanen (Leppänen), Helvi Puukko, Aili Liukkonen, Aune Laiho (Minkkinen), Aune Starck, Mirjam Lehto (Halinen), Anna-Liisa Hurri (Minkkinen), Anneli Pykäläinen, Kaija Posti (Ahokas), Taimi Niemelä (Lindqvist), Pirjo Sillgren (Kilpinen), Ritva Bergström (Särkkä), Anja Hoppe, Saini Pöysti (Tervakangas), Anneli Rätty (Siekkinen), Helvi Nuutinen, Helvi Oittinen, Tarja Hirvanen (Tumanto), Helena Eirtola, Leena Starck, Liisa Hämmäläinen (Starck), Anita Häikiö (Selosmaa), Orvokki Riekinen (Nykänen), Tuulikki Pirttiaho (Nykänen), Helena Apilainen, Elisa Kytönen, Helena Tuomi, Ulla Pirtinmaa, Irmeli Kempas, Mervi Salonen, Elisa Haapasalo, Ulpu Linna, Anneli Chrons, Raili Hokkanen.

Kilpailutoiminta

Liiton kilpailut

- 1947 Naisten joukkuevoimistelumest.kilpailut (Helsinki)
A-sarja III sija 7,60 pist.
- 1949 Naisten jvm. kilpailut (Lappeenranta) V sija 7,75 pist.
- 1951 Naisten jvm. kilpailut (Jyväskylä) I sija 8,67 pist.
- 1952 Naisten jvm. kilpailut (Helsinki) II sija 9 pist. (arvalla)
- 1954 TUL:n nuorten kilpailut, tanssit alle 20 v Leena Joutsen
I sija 9,5 pist.
- 1955 Naisten jvm. kilpailut (Turku) A-sarja II sija 9,2 pist.
- 1956 Naisten jvm. kilpailut (Jyväskylä) A-sarja II sija 9,5 pist.
- 1957 Naisten jvm. kilpailut (Helsinki) A-sarja I sija 9,7 pist.
(jaettu Jyryn kanssa)
- 1958 Naisten jvm. kilpailut (Turku) A-sarja II sija 9,75 pist.,
ikinuoret II sija 8,8 pist.
- 1960 Naisten jvm. kilpailut (Pori) A-sarja V sija 8,8 pist.
- 1962 Naisten jvm. kilpailut (Varkaus) A-sarja II sija 9,5 pist.,
tytöt alle 16 v. II sija 8,55 pist., ikinuoret I jaettu
sija 9,1 pist.
- 1964 Naisten jvm. kilpailut (Tampere) A-sarja II sija 9,7 pist.,
tytöt alle 16 v. I sija 8,8 pist., ikinuoret I sija 9,15 pist.
- 1965 Naisten jvm. kilpailut (Helsinki) tytöt alle 16 v. II sija
8,7 pist.
- 1969 Liittojuhlien tyttöjen jvm. kisat sarja 13-16 v. III jaet-
tu sija 8,60 pist. (kolme jakajaa)
- 1970 Naisten jvm. kilpailut (Jyväskylä) karsintasarja II sija
8,9 pist. ja IV sija 8,35 pist. (8 joukkuetta), sarja 13-
16 v. III sija 8,65 (16 joukkuetta), ikinuoret III sija
8,90 pist. (4 joukkuetta)
- 1971 Naisten jvm. kilpailut (Helsinki) mestaruussarja III sija
9,45 pist. (9 joukkuetta), sarja 13-15 v. V sija 8,9 pist.
(15 joukkuetta)
- 1973 TUL:n nuorten kulttuuritapahtuma (Varkaus) kuvaamataide:
sarja 17-19 v. Liisa Tumanto erikoismaininta
- 1973 Naisten jvm. kilpailut (Oulu) mestaruussarja: VI sija 9,10
pist. (10 joukkuetta)
- 1974 Naisten jvm. kilpailut (Kotka) mest.sarja: IV sija 9,15 p.

Piirin kilpailut

- 1930 Piirijuhlilla naisten 6x100 m viesti: I sija
- 1943 Piirin hiihtömest.kilpailut (Tikkakoski) naisten 5 km
Hilja Mäkeläinen II sija.

- 1946 Piirin mest.kilpailut, naisten 100 m: Helvi Puukko,
2) Aune Laiho (Minkkinen), 3) Leila Tuovi, naisten
4x100 m viesti: 1) JTNV
- 1950 Piirijuhlilla Jämsässä naisten 4X100 m viesti: 1) JTNV
Aune Laiho, Anneli Pykäläinen, Kaija Ahokas, Helvi Puukko
(5 joukkuetta)
- 1960 Naisten jvm.kilpailut, tytöt alle 16 v. III sija 8,55 pist.
- 1962 Naisten jvm.kilpailut, tytöt alle 16 v. I sija
- 1967 Naisten jvm.kilpailut, tytöt alle 13 v. II sija 6,9 pist.,
tytöt 13-16 v. I sija 7,6 pist.
- 1968 Naisten jvm.kilpailut, tytöt 13-16 v. I sija 8,3 pist.
- 1969 Tyttöjen jvm.kilpailut, alle 13 v. I sija 8,0 pist.,
13-16 v. I sija 8,9 pist.
- 1971 Naisten toimintakilpailun voitti JTNV
- 1972 Naisten toimintakilpailun voitti JTNV
- 1973 Naisten toimintakilpailun voitti JTNV
- 1975 Naisten toimintakilpailun kiertopalkinnon sai seura
omakseen (5 poikki)

Muut kilpailut

- 1934 Jyväskylän yliuinti: 1) Elli Särkkä (Blåberg), 8) Sylvi
Rantanen, 10) Aino Blåberg, 11) Aino Noronen, 12) Lempi
Ahonen (Noronen)
- 1935 Jyväskylän yliuinti: 2) Elli Särkkä (Blåberg), 8) Sylvi
Rantanen, 16) Ella Piippanen
- 1936 Jyväskylän yliuinti: 3) Elli Särkkä (Blåberg), 6) Sylvi
Rantanen, 8) Eva Lohman, 10) Ella Piippanen, 11) Lempi
Ahonen (Noronen)
- 1938 K-S:n Työväen Maakuntajuhlat, naisten 4x100 m viesti:
1) Veikot I, 2) Riento, 3) JTNV I, 4) Veikot II, 5) JTNV II
- 1938 Jyväskylän yliuinti, naiset: 1) Eva Lohman
- 1943 Riennon hiihdot: naiset 3 km: 3) Hilja Mäkeläinen
- 1946 Jyväskylän yliuinti, naiset: Elli Särkkä (ainoa)
- 1954 Jn kaupungin raittiusjuhlakilp.: I sija 61,2 pist. (12
joukkuetta)
- 1963 Läänin nuorten harrastuskilp. (Keuruu), voimistelu: tytöt
alle 16 v. I sija 8,6 pist.
- 1971 K-S:n läänin taidetapahtuma, liikunta: naiset kunniamainin-
ta, tytöt alle 14 v. tunnustusmaininta
- 1972 K-S:n läänin taidetapahtuma, liikunta: naiset "Kultaansa
ikävoivä" kunniamaininta ja tyttöjen voimistelu tunnustus-
maininta

- 1972 Nuorison valtakunnallinen taidetapahtuma (Jyväskylä)
ryhmätanssi "Kultaansa ikävöivä" mitali, naisvoimistelu:
tytöt alle 16 v. (Lahja Nykänen ohj.) kunniakirja ja mitali
- 1973 Kuntoliikunnan haasteuinneissa II sija 65 pist.
- 1973 Läänin nuorten taidetapahtuma, liikunta: kunniamaininta.

Parhaina palkittu

Liiton parhaat

- 1952 Elli Särkän ohjelma palkittu mestaruuskilp. parhaana.
- 1955 Elli Särkälle tunnustus omaperäisestä ja rohkeasta ohjel-
masta mest.kilpailuissa.
- 1956 Elli Särkän ohjelma palkittu mestaruuskilp. parhaana.
- 1957 Elli Särkän ohjelma palkittu mestaruuskilp. parhaana.
- 1964 Elli ja Ritva Särkälle kunniamaininta liiton hyväksi
tehdystä työstä.
- 1971 Elli Särkän ohjelma palkittu mestaruuskilp. parhaana.

Piirin parhaat

- 1965 Pirjo Sillgren paras naisurheilija (voimistelu)
- 1968 JTNV paras valiojoukkue, Tarja Tumanto paras naisvoimiste-
lija.
- 1969 Leena Starck paras naisvoimistelijä, Elli Särkälle kunnia-
maininta piirin hyväksi tehdystä työstä.
- 1972 Pirjo Sillgren paras naisvoimistelijä.
- 1974 Pirjo Sillgren paras naisvoimistelijä.

Muut palkinnot

- 1967 S. Kultt.rahaston Keski-Suomen rahaston stpendi Elli
Särkälle 500:-
- 1971 S. Kultt.rahaston Keski-Suomen maakuntarahaston tunnustus-
palkinto Elli Särkälle naisten voimistelun ja liikunnan
kehittämisestä (2.000:-).
- 1972 Keski-Suomen läänin taidetoimikunta myöntänyt seuralle
1.600 markan suuruisen tunnustuspalkinnon omaperäisestä
toteutetusta tanssiohjelmasta 24.10.1971 pidetyssä Elli
Särkän 60-v. juhlissa. (Ohjelma filmattiin kokonaisuudes-
saan.)

Näytökset ja esiintymiset

Omat näytökset

Jyväskylässä: 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1935, 1937, 1938, 1941, 1942, 1944, 1945, 1947, 1949, 1950, 1952, 1955, 1956, 1957, 1960, 1962, 1964, 1967, 1971.

TUL:n liittouhlat: 1927, 1934, 1946, 1954, 1959, 1963, 1969, joissa osallistuttu naisten ja tyttöjen kenttäohjelmiin sekä Kansallisteatterissa, Kulttuuritalossa, Jäähallissa ja Kaupunginteatterissa järjestettyihin sisänäytöksiin, sekä Työväen Urheil-74 (Lahti)

TUL:n Naisten Liittopäivät: 1956 (Tampere), 1961 (Turku), 1966 (Jyväskylä), 1972 (Tampere) ja 1976 (Turku), joissa osallistuttu naisten ja tyttöjen kenttäohjelmiin sekä sisänäytöksiin.

TUL:n K-S:n piirin piirijuhlat: 1928, 1930, 1933, 1936, 1941, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948 (Äänekoski, Keuruu), 1949, 1950 (Jämsä, Viitasaari), 1953, 1958, 1960.

Muut merkittävät esiintymiset:

1935 voimistelunäytös Tampereella

1948 SAK:n 2 viikon ohjelmakiertue Kymenlaaksossa

1949 esiinnytty Kansallisteatterin balettimestari Toivo Niskasen 40-v. taiteilijajuhlissa.

1949 TUL:n 30-v. juhlassa Stadionilla.

1952 Helsingin Olympialaisissa seurajoukkueemme ainoana keski-suomalaisena ryhmänä pallovoimisteluoajelmassa ja 12 hengen ryhmä massaohjelmassa. Lisäksi esiintyi valioryhmä kansainvälisessä liikuntanäytöksessä Kansallisteatterissa.

1957 TUL:n päivän pääjuhlassa Kansallisteatterissa.

1967 KK:n juhlassa Kansallisteatterissa.

1969 TUL:n 50-v. juhlassa Helsingin Kulttuuritalossa.

1974 Sos. dem. Puolueen juhla Lahdessa.

Ulkomaanmatkat:

1949 esiintymismatka Ruotsiin, jossa esiinnyttiin Örebron urheiluhallin vihkiäisissä sekä Kristinehamnissa, Hallsbergissa ja Tukholmassa. (Mukana Iylyi Heinäsen tekn. johdolla Sylvi Siltanen, Aino Huisman, Lahja Nykänen, Kerttu Rahkonen, Helvi Puukko, Saara Rautiainen, Elli Särkkä, Sylvi Piilonen, säestäjänä Arthur Lehtinen ja matkanjohtajana Arvo Sepänmaa.)

- 1950 Helvi Puukko liiton edustajajoukkueessa Tšekkoslovakiassa.
- 1953 Liittojoukkue Työväen Internationalen 40-v.juhlissa Belgiassa Elli Särkän johdolla ja hänen voimist.ohjelmallaan. Mukana Kyllikki Rantanen (Leppänen). (Gent, Bryssel, Antwerpen ja Liege.)
- 1953 Liittojoukkueessa Budapestissa Aune Laiho (Minkkinen).
- 1955 Itävallassa Grazissa ASKÖ:n 60-v.juhlien kansainvälisissä joukkuevoimist.kilpailuissa seurajoukkue (Pirjo Sillgren (Kilpinen), Aune Starck, Lahja Nykänen, Anneli Pykäläinen, Anna-Liisa Hurri (Minkkinen) ja Aune Laiho (Minkkinen) Elli Särkän johdolla ja ohjelmalla. Palkittiin kilpailuissa arvosanalla "hyvin hyvä".
- 1957 Liittojoukkueen mukana Neuvostoliitossa kilpailu- ja näytös- matkalla Anneli Pykäläinen.
- 1958 Elli Särkän ohjelmalla ja tekn. johdolla liiton edustusjoukkue Brysselin maailmannäyttelyssä ja Namurissa. Joukkueessa mukana Ritva Bergström (Särkkä) voimistelijana ja tulkkina, Lahja Nykänen ja Anneli Pykäläinen voimistelijoina, sekä Schuma Tähtinen säestäjänä. Joukkue sai I sijan kansainväl. voimistelukilpailuissa.
- 1959 Ritva Bergström (Särkkä) liiton edustusjoukkueessa Itävallan Linzissä ASKÖ:n liittojuhlla. Joukkue esiintyi Elli Särkän voimisteluoohjelmalla.
- 1962 Seuran valiojoukon näytösmatka Itämeren viikon urheilujuhlaan Rostockiin, jossa useita esiintymisiä Elli Särkän ohjelmalla ja johdolla. (Mukana Kirsti Apilainen, Anja Hoppe, Ritva Bergström (Särkkä), Tarja Hirvanen (Tumanto), Aune Starck, Helena Eirtola, Lahja Nykänen, Pirjo Sillgren (Kilpinen) ja Helvi Nuutinen, säestäjänä Merja Hapuoja.
- 1963 Elli Särkkä liiton palkintomatalla Leipzigissä.
- 1964 Liittojoukkue osallistui Pariisissa FSGT:n liittojuhlaan ja Belgiassa FSS:n liittojuhlaan. Matkan johtajana Ritva Bergström (Särkkä).
- 1964 Kanadaan matkustaneessa liittojoukkueessa mukana Ritva Bergström (Särkkä) ja Pirjo Sillgren (Kilpinen). Esiintymispaikat Toronto, Timmins, South Porcupine, Erth Williams, Sudbry ja Port Arthur.
- 1965 Tšekkoslovakian III Spartakiadeissa Prahassa esiintyneessä liittojoukkueessa mukana Leena Starck, Anita Häikiö (Selosmaa), Ritva Bergström (Särkkä) ja tarja Hirvanen (Tumanto), tekn. johtajana Elli Särkkä, jonka voimisteluoohjelma herät-

- ti huomiota nimenomaan "puhtaan voimistelun edustajana". Ohjelma filmattiin.
- 1967 ASKÖ:n 75-v.juhlissa Wienissä liittojoukkueessa mukana Leena Starck ja tekn. johtajana Elli Särkkä. Liittojoukkueemme moderni ja erikoinen näytös kilpaili tšekittärien kanssa ns. Juhla-Akatemian "parhaimman tittelistä" ja Elli Särkän laatima ja ohjaama 100 hengen ryhmän esittämä "Suomen lippu" valloitti kansainvälisen yleisön sydämet.
- 1967 Belgiassa liittojoukkueessa mukana Tarja Hirvanen (Tumanto) ja tekn. johtajana Ritva Bergström (Särkkä). Esintyminen Antwerpenin kaup. suuressa voimistelugalassa (yhtenä numerona Elli Särkän laatima voim.ohjelma) sekä Brysselissä, jossa joukkueesta valmistettiin 15 min. opetuselokuva Belgian yliopiston voimistelulaitosta varten. Televisiossa joukkue esiintyi 2 kertaa ja lisäksi voim.opettaja Ritva Bergström antoi voimistelijoiden avustuksella oppitunnin suomalaisesta naisvoimistelusta paikallisille voim.opettajille ja ohjaajille.
- 1970 Moldaviassa ja Ukrainassa liittojoukkueessa mukana Leena Starck.
- 1970 Suomen kulttuuriviikolla Valko-Venäjällä Minskissä seurajoukkueessamme mukana Orvokki Riekkinen (Nykänen), Tuulikki Pirttiaho (Nykänen), Anita Häikiö, Anneli Chrons, Helena Tuomi, Tarja Hirvanen (Tumanto), Anneli Rätty, Pirjo Sillgren ja tekn.johtajana Lahja Nykänen. Ohjelmiston oli laatinut ja joukkueen valmentanut Elli Särkkä.
- 1974 Pirjo Sillgren liittojoukkueen mukana Sveitsissä Bernissä Satuksen liittojuhlilla.
- 1975 Taina Front oli kaupungin nuorisovaltuuskunnan mukana Puolan Poznanissa.

Esintymiset yhteensä

Jyväskylässä omat näytökset	25	
Työv.Teatterissa 8 operetissa	106	
sotasairaalat	28	
tilausesiintymiset	<u>487</u>	646
Keski-Suomessa 66 eri paikkakunnalla		
omat näytökset	71	
tilausesiintymiset	<u>259</u>	330
Mualla Suomessa 40 eri paikkakunnalla		90
Rintamakiertueilla Karjalan Kannas	18	
Äänislinna	36	
Terijoki	2	
Äänisjärvi	<u>23</u>	79
Ulkomailla 4 maassa		12
yhteensä		<u>1.157</u>
=====		=====

(Tilauseesiintymisiä oli Ok. Mäki-Matin aluejuhlissa 100 kertaa ja sanomalehti Työn Voiman "Kaiken kansan juhlissa 120 kertaa.)

Seuran edustus piirin eri jaostoissa

<u>Lyhennykset:</u>		
	piiritoimikunta	pt.
	naisjaosto	nj.
	nuorisajaosto	nuj.
	valistusjaosto	vj.
	yleisurh.jaosto	yuj.
	kuntourheilujaosto	kuj.
	uintijaosto	uj.

Ahokas, Kaija nuj. 1950, 1952

Ahonen (Noronen), Lempi pt. 1934, nj. 1935

Ahonen, Meeri nj. 1945

Apilainen Helena nuj. 1971-72

Apilainen, Kirsti pt. 1954-59, 1961-74, nj. 1952-69, 1973,
nuj. 1955, 1957-58, 1960-61

Björn, Sylvia pt. 1942, nj. 1942-43, 1945, 1947-49

Chrons, Anneli nuj. 1970-72

Eirtola, Helena nuj. 1957-61

Eriksson, Ansa nuj. 1962-64, kuj. 1969-73

Heininen, Liisa nuj. 1949-50, vj. 1950

Heinonen, Maija nj. 1955

Heinänen, Lyyli nj. 1927-28, 1930-31, vj. 1927, 1929-30, nuj.1928

Hironen, Anni nj. 1927

Hilli, Salli nj. 1936

Hoppe, Anja nuj. 1954

Hurri, Liisa nj. 1951, 1954-56, vj. 1952, 1955

Hänninen, Pirkko nuj. 1970-71

Joutsu, Martta pt. 1928, nj. 1942

Junttila, Anja nj. 1947-50, 1952, vj. 1947-49

Juurinen Eva nj. 1949-52, nuj. 1947-48

Keurulainen, Pirkko kuj. 1974-75

Kortelainen (Tumanto), Tarja nuj. 1968-70

Laiho (Minkkinen), Aune nj. 1955-56, 1960-65, nuj. 1955,
yuj. 1949-50, 1952-54

Liukkonen, Aili nj. 1957, nuj. 1951-53, vj. 1950-51, M-M.UE-toim.
1973-75

Lukkarinen, Impi nj. 1943-44

Lukkarinen, Katri kuj. 1969-70

Minkkinen, Ida nj. 1936, 1939, 1941-51, 1955, nuj. 1934, vj. 1953

Mäkinen, Anna nj. 1932-34, 1936

Niemelä, Taimi nj. 1946, nuj. 1946, 1949
Nykänen, Lahja nj. 1952-53, 1955-62, nuj. 1971, yuj. 1944
Nykänen, Orvokki nuj. 1967-68
Ohvanainen, Tuovi nuj. 1974
Piilonen, Sylvi nj. 1930
Pirtinmaa, Leena nuj. 1970
Puukko, Impi pt. 1928-32, nj. 1928-32
Raatikainen, Alli nj. 1942
Rahkonen, Kerttu nj. 1969, 1973-76
Rantanen (Viinikainen), Lyyli nj. 1927
Rautiainen, Saara nuj. 1944
Saarvanto, Elsa nj. 1944
Selosmaa, Anita nuj. 1968
Seppänen, Rauha nj. 1963-1972
Starck, Leena nuj. 1967-70
Syllgren, Alina pt. 1933, nj. 1933, nuj. 1944
Särkkä, Elli nj. 1933-34, 1948, nuj. 1947-48, uj. 1951, 1961,
jäj. 1962-64, vj. 1961-62
Tumanto, Alli nj. 1965-70, nuj. 1961-64
Tumanto, Liisa nuj. 1973
Tuomainen (Lahti), Tyyne nj. 1929
Vainio, Eeva nj. 1968-69
Vikman, Anni pt. 1949-50, nj. 1939, 1941, 1943-54, vj. 1949-52,
1954, 1956-60

Piirikokousedustajat

Ahonen (Noronen), Lempi 1931-33, 1935-36
Apilainen, Kirsti 1951-52
Björn, Sylvia 1941, 1943
Eriksson, Anna 1973-75
Hilli, Salli 1936-37
Joutsi (Raatikainen), Martta 1930
Liukkonen, Aili 1957, 1960-64, 1966-67, 1969-70, 1976
Lukkarinen, Katri 1965, 1968-69
Minkkinen, Ida 1939, 1947-48, 1950-56
Nykänen, Lahja 1976
Puukko, Impi 1928
Seppänen (Korpela), Rauha 1937-38, 1965, 1970-73
Starck, Aune 1962-64, 1966-72, 1974-75
Tuomainen (Lahti), Tyyne 1929
Vikman, Anni 1940, 1945-47, 1950, 1953-55, 1958-59

Seuran jäsenten osuus piirin Toiminnassa

- 1928 Lyyli Heinänen ohjasi piirijuhlien naisten yhteisvoimistelun.
1930 Lyyli Heinänen ohjasi piirijuhlien naisten yhteisvoimistelun.
1944 Martta Joutsu ohjasi piirijuhlien naisten yhteisvoimistelun.
1945 Helvi Puukko ohjasi piirijuhlien pikkutyttöjen yhteisvoimistelun.
1946 Helvi Puukko ja Elli Särkkä ohjasivat piirin ohjelmakurssin.
1946-47 Elli Särkkä ohjasi piirijuhlien tyttöjen yhteisvoimistelun.
1947 Piirin voimistelunohjaajakurssin Alavudella ohjasi Elli Särkkä.
1948 Taimi Niemelä (Lindqvist) ohjasi tyttöjen yht.voimistelun piirijuhlilla Äänekoskella.
1949 Piirin voimistelunohjaajakurssilla ohjasivat Elli Särkkä ja Helvi Puukko.
1950 Piirijuhlilla Viitasaarella ohjasi Aune Laiho (Minkkinen) sekä tyttöjen että naisten yht.voimistelun.
1950 Piirijuhlilla Jämsässä ohjasi Aune Laiho (Minkkinen) sekä tyttöjen että naisten yht.voimistelun.
1953 Piirijuhlilla Jyväskylässä Aune Laiho (Minkkinen) ohjasi sekä tyttöjen että naisten yht.voimistelun.
1954 Aune Laiho (Minkkinen) ja Lahja Nykänen liittojuhlien piiriohjaajat.
1956 Piiriohjaajina Lahja Nykänen, Aune Laiho (Minkkinen) ja Anna-Liisa Hurri (Minkkinen).
1956 Piirin alkeiskursseilla ohjaajiksi aikoville ohjaajana Elli Särkkä.
1957 Piirin ohjaajakursseilla ohjaajana Elli Särkkä.
1958 Piirijuhlien tyttöjen ja naisten yht.voimistelut ohjasi Aune Laiho (Minkkinen).
1960 Lahja Nykänen ohjasi piirijuhlien naisten yht.voimistelun.
1966 Piirin naisten jumppakurssin ohjasi Elli Särkkä.
1974 Kolmen piirin tyttöohjaajien seminaarissa Elli Särkkä ohjasi rytmiikkaa.
1974 Elli Särkkä ohjasi "Sykkeen".

Seuran jäsenten osuus liiton toiminnassa

- 1948 Elli Särkkä ohjaajana kursseilla.
- 1950 Elli Särkkä ja Helvi Puukko ohjaajina kursseilla.
- 1956-59 Elli Särkkä ohjaajana kursseilla.
- 1961 Piirien johtonaisten "vireä viikonloppu" Kisakeskuksessa.
Elli Särkkä veti saunaillan juhlan.
- 1962 Elli Särkkä ohjasi ikinuorten lomakurssin Kisakeskuksessa.
- 1962 TUL:n naisten ohjelmarenkaan joulumarkkinat Porissa.
Lauantaina Ritva Särkän esitelmä jazz-baletista ja Elli Särkkä veti illanvieton. Sunnuntaine seuran valiojoukkue esiintyi juhlassa 4 numeroa.
- 1962-65 Ritva Särkkä liiton naistoimikunnassa.
- 1963 Kansainvälinen liikuntakurssi Kisakeskuksessa. Elli Särkkä ohjasi "ilmaisullista voimistelua".
- 1964-65 Elli ja Ritva Särkkä ohjaajina liiton kursseilla.
- 1966 TUL:n naisten III Liittopäivät Jyväskylässä. Valioiden yhteisvoimisteluohjelman laati Elli Särkkä. Samana vuonna valiovoimistelijain liikuntakursseilla Kisakeskuksessa Elli Särkkä yhtenä ohjaajana.
- 1967 Tyttöohjaajakurssilla Kisakeskuksessa ohjaajina Ritva Särkkä ja Lahja Nykänen. Samana vuonna Kisakeskuspäivillä Elli Särkkä ohjaamassa jumppaa ja ulkoilua.
- 1967-69 Elli Särkkä liiton naistoimikunnassa.
- 1968 TUL:n PR-kiertue tekn. johtajana Elli Särkkä, joukkueessa mukana Leena Starck. Ohjelmassa mm. Ellin "Tilkkuvakka" ja "Isoäiti". Samana vuonna Elli ja Ritva Särkkä ohjaajina liiton kursseilla.
- 1969 Liittojuhlien avajaisissa Helsingissä jäähallissa Elli Särkän laatimat "Kesäillan valssi" ja valiovoimistelijain voimisteluojelma "Siivet". Kisakeskuksessa Elli veti ohjelma- ja liikuntakurssin ja teki numerot "Eläkeläiset rytmin lumoissa", voim.ohjelma "Liikuntaleikki" ja "Huilvi". Lahja Nykänen myös ohjaajana. Samana vuonna Kisakeskuspäivillä seuramme aloitti sarjan "Seurat esittäytyvät", tehden omalla ohjelmallaan liikuntaillan.
- 1970 Elli Särkkä veti Kymenlaakson piirissä Inkeröisissä "Sykkeen".
- 1971 TUL:n I valmennuskoulu liikuntarytmiikan ohjaajana Kisakeskuksessa Elli Särkkä. Samana vuonna liikunta- ja ohjelma-kurssin ohjaajana Elli Särkkä ja jumppaajien leiriviikon ohjaajana Lahja Nykänen (perusvoimistelu).

- 1972 TUL:n Päivän 53. valtakunnallinen pääjuhla Jyväskylässä "Elli Särkkä-illan" ohjelmalla. Liittoviesticuhlien joukkueessa Leena Starck. Kisakeskuksessa Ritva Särkkä-Bergström veti rytmiiikka- ja välinekurssin ja Lahja Nykänen oli tyttöleirin ohjaajana.
- 1973 Ritva Bergström kurssin ohjaajana Kisakeskuksessa sekä Lahja Nykänen ja Tarja Kortelainen ohjaajina Tyttöleirillä. Elli Särkkä ohjaajana ohjelmakurssilla Helwingissä.
- 1974 Helena Apilainen vapaa-ajan ohjaajana Kisakeskuksessa.

Liittokokousedustajat

- Apilainen, Kirsti 1963, 1967, 1972
Heinänen, Lyyli 1929
Joutsu, Martta 1941
Liukkonen, Aili 1955, 1956
Minkkinen, Ida 1945
Mäkinen, Anna 1927
Puukko, Impi 1931
Vikman, Anni 1948, 1951, 1954

Ansiomerkkejä saaneet

=====

Työväen Urheiluliiton kultainen ansioristi

Heinänen, Lyyli	1949
Minkkinen, Ida	1955
Piilonen, Sylvi	1958
Särkkä, Elli	1959
Vikman, Anni	1960
Joutsi, Martta	1962
Taipale, Kaisa	1965
Nykänen, Lahja	1969
Seppänen, Rauha	1971
Liukkonen, Aili	1971
Starck, Aune	1972
Apilainen, Kirsti	1973

Työväen urheiluliiton kultainen ohjaajamerkki

Heinänen, Lyyli	1954
Särkkä, Elli	1956
Piilonen, Sylvi	1956
Nykänen, Lahja	1957
Puukko, Helvi	1961
Liukkonen, Aili	1963
Oittinen, Helvi	1966
Apilainen, Kirsti	1966
Seppänen, Rauha	1969

Työväen Urheiluliiton 50-v. juhlamitali

Särkkä, Elli	1970
Nykänen, Lahja	1970

TULn Keski-Suomen piirin kultainen ansiomerkki

Heinänen, Lyyli	1969
Minkkinen, Ida	1969
Särkkä, Elli	1971
Piilonen, Sylvi	1971
Huisman, Aino	1972
Seppänen, Rauha	1975

TULn Keski-Suomen piirin hopeinen ansiomerkki

Apilainen, Kirsti	1971
Kautto, Bertta	1974
Tumanto, Alli	1974

Jyväskylän Työväen Naisvoimistelijain ansiomerkki

No

- 1 Heinänen, Lyyli
- 2 Minkkinen, Ida
- 3 Mäkinen, Anna
- 4 Piilonen, Sylvi
- 5 Joutsu, Martta
- 6 Vikman, Anni
- 7 Raatikainen, Alli
- 8 Särkkä, Elli
- 9 Huisman, Aino
- 10 Ahonen, Meeri
- 11 Seppänen, Rauha
- 12 Sillanpää, Sylvi
- 13 Nykänen, Lahja
- 14 Puukko, Helvi
- 15 Rautiainen, Saara
- 16 Rahkonen, Kerttu
- 17 Liukkonen, Aili
- 18 Rantanen, Kyllikki
- 19 Laiho, Aune
- 20 Apilainen, Kirsti
- 21 Hurri, Liisa
- 22 Starck, Aune
- 23 Pykälinen, Anneli
- 24 Juurinen, Eeva
- 25 Sillgren, Pirjo
- 26 Niemelä, Taimi
- 27 Posti, Kaija
- 28 Paunonen, Helinä
- 29 Junttila, Anja
- 30 Lukkarinen, Impi
- 31 Särkkä, Ritva
- 32 Tumanto, Alli
- 33 Eirtola Helena
- 34 Pihl, Anja
- 35 Ahonen, Annikki
- 36 Pöysti, Saini
- 37 Lehto, Mirjam

- 38 Rätty, Anneli
- 39 Vassinen, Martta
- 40 Larima, Eine
- 41 Nuutinen, Helvi
- 42 Hoppe, Anja
- 43 Eskelinen, Kyllikki
- 44 Hagman, Rauni
- 45 Kautto, Bertta

Suomen Urheilun

kultainen ansioristi

Särkkä, Elli 1969

Suomen Urheilun hopeinen
ansiomitali

Minkkinen, Ida 1970

Suomen Urheilun

pronssinen ansiomitali

Heinänen, Lyyli 1949

Piilonen, Sylvi 1972

Liukkonen, Aili 1972

Merkittävintä ohjelmistoa

(Sommitelijat ja esityskerrat)

1928	Voimistelu	(Heinänen)	10
	Hevosleikki	(TUL)	10
	Merimiestanssi	-"-	34
	Itkevä huilu		10
1929	Voimistelu	(Heinänen)	13
	Mustalaistanssi	(Will-Kiukkonen)	75
	Troikka	-"-	49
1931	Ajan aallot	(Särkkä)	17
	Hollantilaistanssi	(Hjorth)	16
1933	Laulu Vuokselle	(Heinänen)	14
	Alkumarssi	(Joutsii)	11
	Volgan lautturit	-"-	8
	Voimistelu	(Tiironkoski)	6
	Kehtolaulu	(Särkkä)	8
1935	Impromptu	(Joutsii)	7
	Voimistelu	-"-	11
	Helmenkalastajat	-"-	5
	Masurkka	(TUL)	29
	Kosinta	(Heinänen)	7
	Leikki, työ ja urheilu	(Tamminen)	24
1937	Kisailu	(Joutsii)	22
	Syytös	-"-	11
	Valkeat kyyhkyt	-"-	8
1938	Ristilukki	-"-	8
	Persialaisella torilla	(Eskelinen)	11
	Voimistelu	-"-	31
	Kiilloistuspojat	(Karto)	133
	Valssi	(Eskelinen)	211
	Valoa kohti	-"-	10
1940	Sillanpään marssi	(Joutsii)	72
1941	Tutkielma I (Poloneesi)	(Karto)	38
	Tutkielma II	-"-	22
	Rukous sateelle	(Eskelinen)	6
	Tamburiinisommitelma	(Joutsii)	36
	Huhu	(Karto)	228
	Näky	(Eskelinen)	6
	Czardas	(Karto)	274
	"Sammon löytö"	(joutsii)	109

1942	Vanhaa posliinia	(Karto)	23
	Länsisuomalainen valssi	"-	76
	Espanjalainen tango	"-	103
	Voimistelu	(Melkko)	4
	Ratasten rytmiä	(Karto)	15
	Kello viiden tee	"-	8
	Jäähyväiset	"-	6
	Juhlamarssi	(Joutsu)	10
1943	Merimiestanssi		32
1944	Tarantella	(Niskanen)	23
	Skottilainen tanssi	(Kukkula)	89
	Voimistelu	(Särkkä)	9
	Tytöt Casablancassa	(Karto)	18
	Epäjumala	(Niskanen)	89
	Iloiset ystävät	(Karto)	101
	Päivän laulu	(Joutsu)	10
1945	Kasakkatanssi	(Niskanen)	57
1947	Kilpailuohjelma	(Heinänen)	5
	Lauantaitouhuja	(Karto)	20
	Itämainen tanssi	(Varmaala)	90
	Pyrrhikhe	(Karto)	26
	Kankurit	(Varmaala)	20
1949	Valssi	(Riikkala)	15
	Pallovoimistelu(kilpailu)	(Särkkä)	26
	Masurkka	(Niskanen)	21
	Voimistelu	(Särkkä)	8
	Ensi kohtaous	(Varmaala)	9
1952	Kilpailuohjelma	(Särkkä)	19
	Tamburiinisommitelma	(Varmaala)	54
	Romanialainen tanssi	(Sylvestersson)	5
	Kapulasommitelma	(Varmaala)	8
	25-v.voimistelu	(Särkkä)	3
	Olympiaohjelma	"-	5
1953	Elonkorjuutanssi	(Varmaala)	14
1955	Kilpailuohjelma	(Särkkä)	6
	Sisarukset	"-	8
	Yksilön kapina	"-	2
	Kissat	"-	8
	Huivitanssi	"-	10

1956	Kilpailuohjelma	(Särkkä)	14
1957	Kilpailuohjelma	"-	5
	Matkalla kyöpeliiin	(Tuulos)	6
	Kiinalainen tanssi	(Sylvestersson)	7
	Lumikki	(Särkkä)	3
	Voimistelu (ikinuorten)	(Hirvonen)	2
1958	Rytmisommitelma	(Riikkala)	14
	Kilpailuohjelma	(Särkkä)	8
1960	Virsut	"-	14
	Valssi	(Riikkala)	26
	Kilpailuohjelma	(Särkkä)	8
1962	Myrsky	(Kuoppamäki)	3
	Maijan jenka	(Varmaala)	15
	Liekki	(Virtaneva)	3
	Voimistelu, tytöt	(Suni)	13
	Kilpailuohjelma, naiset	(Särkkä)	11
	Slaavilainen tanssi	"-	4
1964	Pipot ja poninhännät	(Varmaala)	8
	Cake Walk	(Tuulos)	13
	Skottilainen tanssi	(Salo)	7
	Utiset	(Varmaala)	4
	Kultaansa ikävöivä	(Särkkä)	20
	Kilpailuohjelma, naiset	"-	5
	"- tytöt	"-	11
1967	Välinesarjoja	(Koskinen)	5
	Tilkkuvakka	(Särkkä)	12
	Hypinnaruohjelma, työtöt	(Alhonen)	6
	Voimisteluoehjelma -"	(Koskinen)	9
	Israelilainen tanssi	(Lautamatti)	11
	Voimistelu, naiset	(Särkkä)	10
	Lännen tytöt	(Varmaala)	17
	Idean palautuminen	(Särkkä)	17
1969	Mobili	"-	3
	Symboli I, Symboli II	"-	1+1
	Eläkeläiset rytmin lumoissa	"-	2
	Vanneohjelma	(TUL)	9
	Isoäiti	(Särkkä)	6
	Tutustuminen, tytöt	"-	8
	Leikiten	"-	7

1971	Kirkonaidalla	(Särkkä)	8
	Kesäillan valssi	-"-	4
	Kuolleet lehdet	-"-	2
	Turhuuden kukkia	-"-	2
	Siskonpeti	-"-	2
	Kilpailuohjelma	-"-	8
1974	Lippikset	-"-	4
	Kilpailuohjelma	-"-	3

